

ISSN 2311-6676

Вісник

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

4/1(51)'2017

Спеціальний випуск
до ювілею Національної академії
прокуратури України:
за матеріалами ЗМІ

Видається 4 рази на рік

Заснований

18 листопада 2005 року

Засновник

Національна академія прокуратури України

Головний редактор

Присяжнюк І.

Свідоцтво про державну реєстрацію

Серія КВ № 13906-2879 ПР

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України
(наказ Міністерства освіти і науки України
від 4 липня 2014 року № 793)

Передплатний індекс

95295

Адреса редакції:

вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050

Тел.: (044) 206-00-51; 206-15-61

www.visnyknapu.gov.ua

e-mail: visnyk.napu@ukr.net

© Національна академія прокуратури України, 2017

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Присяжнюк Іван Іванович ректор Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Якимчук Микола Костянтинович перший проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР

Барандич Світлана Павлівна начальник редакційно-видавничого відділу Національної академії прокуратури України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Аракелян Сергій доктор юридичних наук, професор (Академія юстиції Вірменії) (за згодою)

Арманов Микола Григорович кандидат юридичних наук, доцент (Національна академія прокуратури України)

Власова Ганна Петрівна доктор юридичних наук, професор (Європейський університет) (за згодою)

Годунов Валерій Миколайович доктор юридичних наук, професор (Інститут перепідготовки і підвищення кваліфікації суддів, працівників прокуратури, судів і установ юстиції Білоруського державного університету) (за згодою)

Гуторова Наталія Олександрівна доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України (Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого) (за згодою)

Гладун Олександр Зіновійович кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (Національна академія прокуратури України)

Долгий Олександр Олександрович доктор юридичних наук, старший науковий співробітник (Національна академія прокуратури України)

Дьомін Юрій Михайлович доктор юридичних наук, професор (Національна академія прокуратури України)

Загинеї Зоя Аполлінаріївна доктор юридичних наук, доцент (Національна академія прокуратури України)

Затко Йозеф (Європейський інститут подальшої освіти, Словачька Республіка) (за згодою)

Зубрицький Микола Іванович кандидат юридичних наук (Генеральна прокуратура України) (за згодою)

Кваша Оксана Олександрівна доктор юридичних наук, професор (Київський університет права НАН України) (за згодою)

Книженко Оксана Олександрівна доктор юридичних наук, професор (Національна академія прокуратури України)

Козьяков Ігор Миколайович доктор юридичних наук, професор (Національна академія прокуратури України)

Мала Ольга Романівна кандидат юридичних наук (Національна академія прокуратури України)

Маляренко Василь Тимофійович доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України (Національна академія прокуратури України)

Марчук Василь Васильович кандидат юридичних наук, доцент (Державна установа «Науково-практичний центр проблем укріплення законності та правопорядку» Генеральної прокуратури Республіки Білорусь) (за згодою)

Наулік Наталія Степанівна кандидат юридичних наук, доцент (Національна академія прокуратури України)

Попов Георгій Володимирович доктор юридичних наук (Національна академія прокуратури України)

Прокеїнова Маргіта доктор юридичних наук, доцент кримінального права (Університет Коменського в Братиславі, Словачька Республіка) (за згодою)

Сапін Олександр Валерійович кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (Національна академія прокуратури України)

Сердюк Павло Павлович доктор юридичних наук, професор (Національна академія прокуратури України)

Севрук Оксана Романівна кандидат юридичних наук (Національна академія прокуратури України)

Скобіоале Діана доктор юридичних наук (Національний інститут юстиції Республіки Молдова) (за згодою)

Стрижевська Анжела Анатоліївна кандидат юридичних наук (Генеральна прокуратура України) (за згодою)

Толочко Олександр Миколайович кандидат юридичних наук, професор (Національна академія прокуратури України)

Туркот Микола Семенович кандидат юридичних наук, доцент (Національна академія прокуратури України)

Турецький Микола Миколайович доктор юридичних наук (Академія правоохоронних органів при Генеральній прокуратурі Республіки Казахстан) (за згодою)

Уваров Володимир Геннадійович доктор юридичних наук (Генеральна інспекція Генеральної прокуратури України) (за згодою)

Холодницький Назар Іванович кандидат юридичних наук (Спеціалізована антикорупційна прокуратура) (за згодою)

Шамара Олександр Володимирович кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник (Національна академія прокуратури України)

Якимчук Наталія Яківна доктор юридичних наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) (за згодою)

ЗМІСТ

Ювілей прокурорської освіти 5

Створення Академії прокуратури України продиктоване гострою необхідністю органів прокуратури у кваліфікованих кадрах 7

Якщо є супротивники – справа того варта 13

Новини про Академію
Перша річниця Академії 18

Производство прокуроров.
Быть 181-м юридическим вузом не собираемся (рос. мовою) 19

Яким ми бачимо наш збірник? 25

Академія прокуратури: новий підхід до підготовки прокурорських кадрів 29

Новини про Академію
Студентські квитки майбутнім прокурорам 36

Академія прокуратури України на шляху реалізації новітніх освітніх технологій 37

Нова доба нового прагне слова 43

Єдність фундаментального та прикладного аспектів викладання юридичних дисциплін 49

Підготовка кадрів для органів прокуратури: сьогодення та перспективи розвитку 55

Новини про Академію
Перші магістри прокурорського вишу 66

Академії прокуратури України – 5 років! 67

Із виступу на розширеному засіданні колегії Генеральної прокуратури України 75

Європейська модель підготовки кадрів	81
Новини про Академію	
Нове поповнення в органах прокуратури.....	88
Чи потрібний нам і на дуду грець?.....	89
Новини про Академію	
Корисний досвід стане у пригоді	94
Плідна робота триватиме	95
Новини про Академію	
Поповнення прокурорського полку	98
Професіоналів для прокуратури готує лише Академія	99
Учить по-європейски (рос. мовою).....	103
Новини про Академію	
У прокуратури – нове поповнення	110
Прокуроров должны готовить прокуроры (рос. мовою)	111
Інтеграція до глобальних баз інформації та світової наукової спільноти.....	115
Національна академія прокуратури України в процесі реформування органів прокуратури з урахуванням міжнародних стандартів	119
Нарощення творчого й інтелектуального потенціалу.....	129
Огляд практики Європейського суду з прав людини: дайджест для прокурорів.....	135

Ювілей Національної академії прокуратури України

Цього знаменного 2017 року Національна академія прокуратури України святкує ювілей прокурорської освіти.

Довгий і славний шлях пройдено – від курсів підготовки прокурорських працівників до сучасного освітнього і наукового закладу. І це передусім яскравий приклад самовідданої праці попередніх та нинішніх поколінь практиків і науковців, які передавали знання та ділились досвідом, примножуючи й забезпечуючи високий рівень освіти і науки.

У своїй діяльності Академія завжди орієнтувалася на європейські стандарти. Однією з перших в Україні втілила ідею спеціалізації у підготовці працівників органів прокуратури відповідно до положень Болонського процесу.

Якісну освіту забезпечували висококваліфіковані фахівці, які мали і фундаментальні теоретичні знання, і практичний досвід. Завдяки такому професорсько-викладацькому складу майбутні працівники органів

прокуратури та слухачі завжди мали унікальну можливість якнайкраще опанувати суто прокурорські дисципліни, вивчати питання конституційної реформи та державотворення, вдосконалення судової системи, реформування правоохоронних органів у контексті виконання Україною зобов'язань щодо приведення їх функцій у відповідність до європейських стандартів.

Сьогодні наша Академія визнана в Україні й поза її межами, має потужний освітній і науковий потенціал, що є запорукою надання високоякісних знань для подальшого професійного зростання прокурорів.

І наше найголовніше завдання — зберегти та примножити ці традиції.

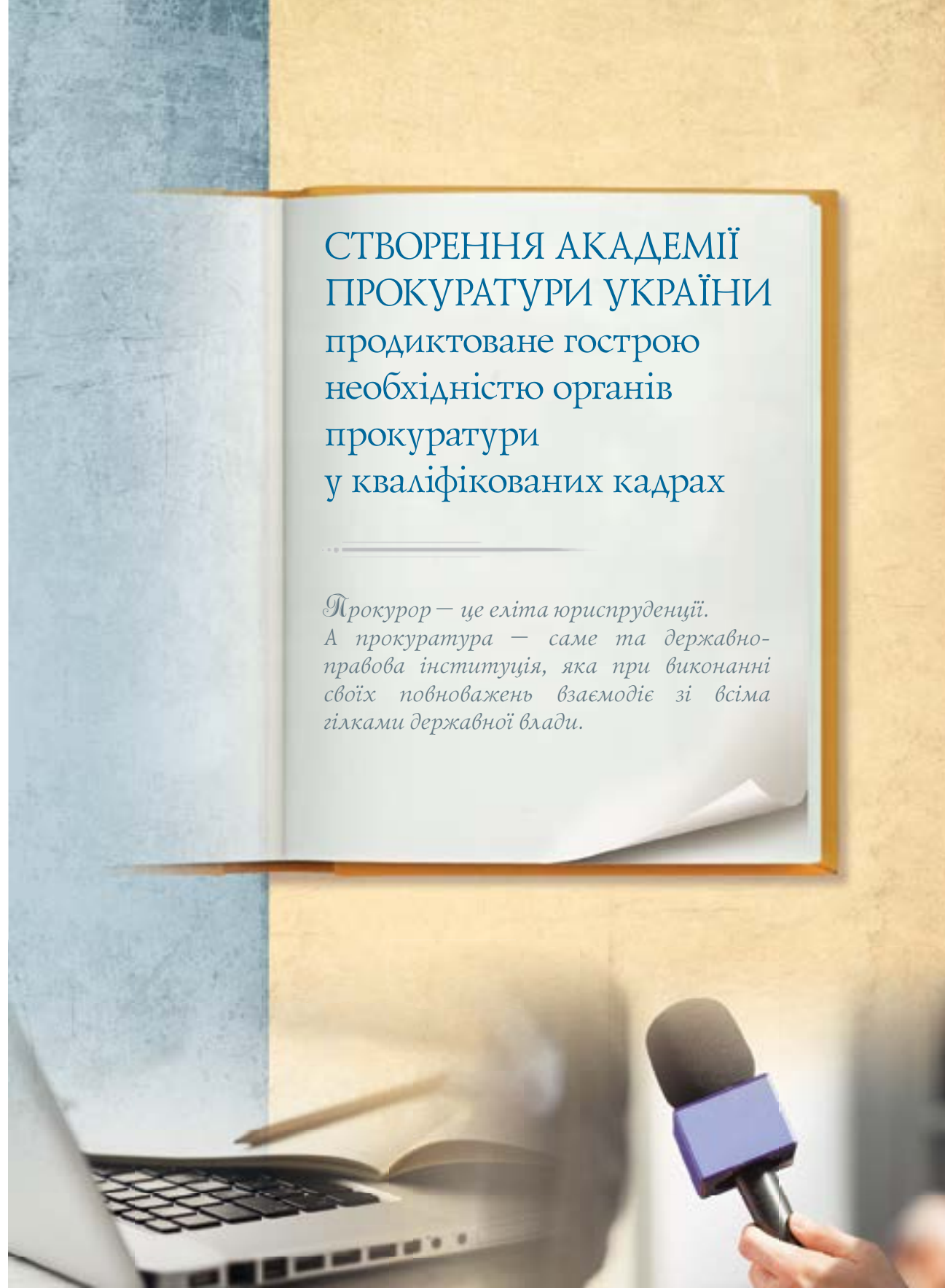
70 років у історичному аспекті — нетривалий період, однак надзвичайно насичений. Кілька поколінь виконували великий обсяг роботи з підготовки висококваліфікованих прокурорів і вчених, впровадження у практику найактуальніших наукових розробок.

У представленому вам, шановні читачі, спеціальному випуску наукового фахового видання «Вісник Національної академії прокуратури України» ви зможете перегорнути сторінки становлення та розвитку Академії, добру славу якої творили і творять люди з новим мисленням, ґрунтовними знаннями, високим рівнем культури і національної свідомості.

**Головний редактор журналу
ректор Національної академії
прокуратури України
Іван Присяжнюк**

СТВОРЕННЯ АКАДЕМІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ продиктоване гострою необхідністю органів прокуратури у кваліфікованих кадрах

*Прокурор — це еліта юриспруденції.
А прокуратура — саме та державно-
правова інституція, яка при виконанні
своїх повноважень взаємодіє зі всіма
гілками державної влади.*

СТВОРЕННЯ АКАДЕМІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ПРОДИКТОВАНЕ ГОСТРОЮ НЕОБХІДНІСТЮ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРАХ

*Інтерв'ю надруковане в газеті
«Крок», 2003, № 5*

Наприкінці минулого року постановою Кабінету Міністрів України створено Академію прокуратури України при Генеральній прокуратурі України, головне завдання якої – здійснювати підготовку високопрофесійних прокурорсько-слідчих кадрів для органів прокуратури. Про перспективи розвитку нової Академії ми попросили розповісти її ректора Володимира БОГУЦЬКОГО.

— Володимире Володимировичу, Академія прокуратури України створена не на голому місці. Раніше це був Інститут підвищення кваліфікації працівників прокуратури. В чому була необхідність такого реформування?

— Інститут підвищення кваліфікації співробітників прокуратури функціонував у Харкові, а в 1999 році його було переведено в Київ. Як ви знаєте, 25 жовтня минулого року була створена Академія прокуратури України, а Інститут підвищення кваліфікації працівників прокуратури став одним із структурних підрозділів Академії. Необхідність же створення Академії продиктована гострою потребою органів прокуратури у кваліфікованих кадрах.

— Але ж браку у вишах, які готують юристів, немає. Чи не виникла протидія вже діючих юридичних навчальних закладів? Конкуренцію у нас не шанують.

— Звичайно, голоси проти де-юре і де-факто. Зараз головне – поставити її на ноги, створивши необхідну матеріально-технічну базу, укріпивши її сильними науковими кадрами. Програма ж максимум – через кілька років показати на ділі рівень підготовки наших випускників.

БОГУЦЬКИЙ

*Володимир Володимирович
ректор Академії прокуратури України
при Генеральній прокуратурі України
(2002–2004 рр.)*

— *А якщо перейти до програми мінімум, то Ви вже зможете назвати строки набору перших студентів?*

— У вересні цього року буде здійснено перший набір, наголошую, на конкурсній основі, студентів, бакалаврів та аспірантів. Студенти по закінченні Академії одержуватимуть державний диплом IV рівня акредитації. Поки, природно, набір буде кількісно обмежений, але з часом ми прийдемо до того, що кадровий вакуум в органах прокуратури буде заповнено.

— *Володимире Володимировичу, але юридичні факультети є практично в усіх вишах. Чи не хочете Ви сказати, що в інших навчальних закладах здійснюється невідповідна юридична підготовка, зокрема майбутніх прокурорів.*

— У жодному разі. Я зовсім не піддаю сумніву високий рівень підготовки студентів, приміром, в Одеській національній юридичній академії, Харківській національній юридичній академії імені Ярослава Мудрого чи Київському університеті. Але ми в цьому випадку ставимо перед собою більш конкретні завдання. Прокурор — це еліта юриспруденції. А прокуратура — саме та державно-правова інституція, яка при виконанні своїх повноважень взаємодіє зі всіма гілками державної влади. З цієї причини діяльність органів прокуратури постійно перебуває під прискіпливим поглядом як політичних сил, так і громадських організацій, в тому числі й міжнародних. Так, Рада Європи приділяє велику увагу реформуванню українських органів прокуратури відповідно до європейських стандартів. І сьогодні необхідно змінювати систему освіти з огляду на сучасні реалії. Простіше кажучи, прокурор незалежної України повинен за освітнім цензом відрізнятись від прокурора радянських часів.

— *Ви маєте на увазі ідеологічний підтекст?*

— Зовсім ні. Просто 15–20 років тому форма власності була на 90 відсотків державною. Сьогодні ж розслідувати справу, приміром, за економічними статтями, може добре підготовлений у фінансово-господарських питаннях спеціаліст. Тобто недостатньо бути кваліфікованим криміналістом, треба бути ще й кваліфікованим економістом.

Тому цій проблемі ми будемо приділяти значну увагу. Ви ж не будете заперечувати, що і раніше, і зараз вищі основний акцент роблять на вивченні теорії, зазвичай абстрагуючись від застосування її у практичній діяльності. Тому ми часто-густо одержуємо молодих спеціалістів, які губляться при вирішенні конкретних, навіть нескладних запитань. Я не згущую барви, але доводиться констатувати той сумний факт, що при щорічному випуску тисяч дипломованих спеціалістів маємо кадровий голод в органах прокуратури, особливо — регіональної ланки.

— *Тобто Академія буде не тільки навчати майбутніх прокурорських співробітників, а й працевлаштовувати їх.*

— Мабуть, на початку нашого шляху, я маю на увазі проголошення незалежності України, поспішили відійти від збалансованої системи вищої і середньої спеціальної освіти. Можливість платного навчання призвело до того, що за гроші закінчити виш можуть всі охочі. Кількість студентів в країні збільшується, а по закінченні лише одиниці працюють за фахом. Якщо повернутися до нашої розмови щодо комерційних юридичних вишів, то, переконаний, що їхня безконтрольна діяльність вже призводить до негативних наслідків. Ми ж своїх випускників будемо працевлаштовувати, причому з урахуванням прив'язки до того чи іншого регіону. Я впевнений, що врешті ми максимально забезпечимо органи прокуратури необхідною кількістю висококласних спеціалістів.

Ви ж розумієте, що студент, який знає, де і ким він працюватиме, буде набагато відповідальніше ставитися до навчання. Але ж, повторюю, при підготовці нових кадрів ми будемо підвищувати кваліфікацію вже працюючих прокурорів. Життя йде вперед, і відставання в будь-яких питаннях неприпустимо.

— *Тут, мабуть, не останнє місце посідає бажання України інтегруватися в Європу.*

— Звичайно. Тому на Академію покладено організацію і координацію міжнародного співробітництва із зарубіжними навчальними закладами, міжнародними організаціями і фондами. Це — участь у конференціях, семінарах, організація стажування наших спеціалістів за кордоном. Завдяки цьому вивчення іноземних мов у Академії із другорядного перехо-

дить в одне з основних. Ми зараз створюємо потужну кафедру іноземних мов. Наведу такий приклад: в одному із доволі поважних вишів кафедра іноземних мов нараховує 45 викладачів, тільки два з яких володіють іноземною мовою на належному рівні. Це свідчить про те, що головне – не процес навчання, а його результат. Є логіка і вимоги сьогодення – знання іноземної мови, комп'ютера, вміння орієнтуватися в політичних, економічних і соціальних питаннях. Повторюю, прокуратура – це «око государєво», тому й вимоги до професійного рівня її співробітників дуже високі. А щоб підтвердити рівень підготовки кадрів у нашій Академії, випускник разом з дипломом буде одержувати і класний чин. Такого немає ніде в Україні.

— Чи не боїтесь, що після такої заяви завтра до Вас почнеться наломництво: і класний чин даєте, і стажування за кордоном обіцяєте, і роботою забезпечуєте?

— Великий конкурс – це якраз не страшно. Страшно, коли на місце не набирається й півлюдини...

— Тоді інше провокаційне запитання: плани у Вас глобальні, заявки багатообіцяючі, а раптом щось не встигнете чи на заваді стануть інші форс-мажорні обставини – життя в нас, на жаль, непередбачуване?

— Кожна нормальна людина ставить перед собою мету, прораховуючи і строки, і умови її досягнення. Тому вважаю, що здійснити перший набір студентів у вересні цього року цілком реально. Задля цього створюється потужна матеріально-технічна база. Приміром, зараз проводиться реконструкція навчального корпусу «Київміськбудом», який, до речі, виграв цей тендер. І вони навіть з юридичної точки зору не мають права підвести.

Є ще один важливий фактор моєї впевненості в успіху. Тяжко підіймати щось одному. Я ж, на щастя, відчуваю велику підтримку Генерального прокурора Святослава Піскуна, його команди, інших керівників і структур. Допмагають вони насамперед тому, що розуміють необхідність створення такого навчального закладу.

ЯКЩО Є СУПРОТИВНИКИ – справа того варта

Державі потрібні кваліфіковані кадри, а випускники, зокрема комерційних освітніх закладів, що вирости, як гриби після дощу, цей вакуум заповнити не можуть.

ЯКЩО Є СУПРОТИВНИКИ – СПРАВА ТОГО ВАРТА

*Інтерв'ю надруковане в газеті
«Голос України», 2003, № 139(3139)*

Академію прокуратури при Генеральній прокуратурі України створено на базі Інституту підвищення кваліфікації працівників прокуратури. Чим зумовлена така потреба? Чи збереже Академія функції перепідготовки прокурорських кадрів? Невже в країні бракує юридичних вищів, які випускають дипломованих правників? Ці та інші запитання ми поставили ректорові Академії прокуратури України Володимирі БОГУЦЬКОМУ.

— Володимире Володимировичу, чи виправдана реорганізація Інституту підвищення кваліфікації працівників прокуратури в Академію прокуратури. Чи не данина це моді?

— Створенням або реорганізацією вищих навчальних закладів сьогодні нікого не здивуєш — явище мало не масове. Інститути стали університетами, університети — академіями, і навіть ПТУ підтягнулися під статус коледжів... На жаль, здебільшого це не що інше, як елементарна зміна вивіски, але я глибоко переконаний, що наша система вищої школи потребує не псевдо, а справжніх перетворень. Державі потрібні кваліфіковані кадри, а випускники, зокрема комерційних освітніх закладів, що вирости, як гриби після дощу, цей вакуум заповнити не можуть. А якщо казати конкретно, то органи прокуратури теж відчувають гострий кадровий дефіцит. І це тоді, як в Україні понад 180 вищих навчальних закладів щороку випускають дипломованих юристів. Але в юриспруденції, як і в медицині, не може бути юриста взагалі — необхідна чітка спеціалізація. Перед нашою Академією постає завдання: готувати кадри саме для органів прокуратури.

— Тобто випускники Академії — це лише прокурори?

— В ідеалі саме так. До того ж такий підхід, повторюю, продиктований необхідністю. Зазначу, що в Україні чудова юридична школа —

Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Одеська... Випускники цих навчальних закладів — прекрасні, ерудовані та освічені юристи, але пересісти зі студентської лави одразу за прокурорський стіл мало хто з них готовий.

— *Але ж для цього є стажування, практика у відповідних підрозділах...*

— Є, але логічніше перенести стажування до навчального закладу, а не на робоче місце. Ми сповідуємо саме такий підхід під час навчання майбутніх фахівців, і він нічого спільного не має з прожектерством або експериментаторством. Все виважено, продумано і прораховано. Звісно, торік у жовтні, коли Інститут постановою Кабінету Міністрів України здобув статус академії, плани були глобальніші. Вже з цього року ми хотіли набирати студентів на перший курс, але, на жаль, нас затримують темпи будівництва нового навчального корпусу. Тому Генпрокурор і ректор НЮА імені Ярослава Мудрого підписали договір про співпрацю. У відповідності з цим актом створюється науково-навчальний комплекс, до якого належать Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого і Академія прокуратури України при Генеральній прокуратурі України. До того ж два навчальні заклади зберігають юридичну та фінансову самостійність. В Академії прокуратури Національна юракадемія здійснює підготовку фахівців на базі бакалаврів. Уже за рік випускники одержать не лише диплом і гарантоване місце роботи в органах прокуратури, а й класний чин — юрист 3 класу. Такого, повірте, немає в жодному вищому навчальному закладі.

— *Чи збереже Академія за собою функції перепідготовки кадрів?*

— Звичайно. Вона працюватиме за двома основними напрямками: підготовка та підвищення кваліфікації прокурорів. Сьогодні навіть досвідченим прокурорам бракує сучасних спеціальних знань: змінюються не лише кодекси — змінюється саме життя. Наприклад, 20 років тому не обхідність знання міжнародного права або тих самих іноземних мов була відносна, як і спеціальних знань з питань банківської діяльності, комерції, імпорту, експорту тощо.

— *Із цього вбачається, що нова навчальна програма передбачає розширення і міжнародного співробітництва?*

— Безперечно. І це не лише наміри. Ми вже щільно співпрацюємо з міжнародними правовими організаціями та зарубіжними вищими навчальними закладами. Минулого тижня зустрічали делегацію з Вашингтона, яку очолювала директор реформування кримінального права Американської асоціації юристів. Ця організація і раніше мала тісні контакти з Інститутом підвищення кваліфікації працівників прокуратури, надавала технічну та матеріальну допомогу, а сьогодні ми вийшли на якісно новий рівень співробітництва. Найближчим часом Академія та Асоціація підпишуть меморандум про співпрацю, в межах якого окреслено низку важливих та цікавих заходів.

— *А конкретніше...*

— Ми виступили з пропозицією спільно з Асоціацією обладнати в Академії відеокабінет через мережу Інтернет. Використання новітніх технологій дасть змогу американському лекторові спілкуватися з українською аудиторією, і навпаки, не перетинаючи океан. До того ж надалі цей кабінет може бути задіяно і для проведення процесуально-слідчих дій, приміром, можна одержувати свідчення людей, які перебувають на території США. Завдяки цьому буде заощаджено чимало коштів і часу. До речі, під час цих переговорів директор програм реформування кримінального права Американської асоціації юристів Мері Грієр сказала таке: «Ваші пропозиції провокують нас на пропозиції у відповідь». Я вважаю, що це гідна оцінка перспектив нашого співробітництва.

— *Я весь час чекаю, коли від позитиву ви перейдете до негативу, приміром, нарікатимете на недостатнє фінансування, відсутність технічної бази або, скажімо, підступність ворогів, заздрісників. Невже у вас немає проблем?*

— Є категорія людей, які, нарікаючи на обставини, хочуть показати, як їм важко працювати. Але сьогодні ніхто нікого не примушує. Важко — шукай легшого хліба. Хоча заради справедливості зазначу, що жодний серйозний проект не реалізується без проблем і труднощів. На щастя, становленню нашої Академії допомагають усі: і Кабмін, і Адміністрація Президента, і, звісно, Генеральна прокуратура. На рівень фінансування теж гріх скаржитися. Можна трошки нарікати на опонентів, вірніше — монополістів цієї сфери. Хоча і тут можна знайти позитивний чинник: якщо є супротивники — справа того варта.

ПЕРША РІЧНИЦЯ АКАДЕМІЇ

28 жовтня 2003 року в Академії прокуратури України відбулися урочистості, присвячені першій річниці від дня її заснування.

Рік тому з метою підготовки для органів прокуратури України висококваліфікованих прокурорсько-слідчих кадрів, а також підвищення кваліфікації, перепідготовки кадрів та науково-практичних розробок з питань організації роботи на основних напрямках прокурорської діяльності створено Академію прокуратури України при Генеральній прокуратурі, що є державним вищим навчальним та науково-дослідним закладом.

Структурними підрозділами Академії є: Інститут підготовки прокурорських кадрів, Інститут підвищення кваліфікації працівників органів прокуратури, 10 кафедр, 3 відділи, 5 секторів, серед яких навчально-методичний; міжнародних програм і зв'язків; інформатизації; редакційно-видавничий сектор.

В Академії працюють кваліфіковані викладачі з великим досвідом роботи. Активну участь у навчальному процесі беруть керівники Генеральної прокуратури України та її структурних підрозділів, працівники правоохоронних органів України, міністерств, відомств, науково-дослідних інститутів, інших навчальних закладів.

У день річниці керівники Генеральної прокуратури України, професорсько-викладацький склад Академії та запрошені на урочистості представники Координатора проектів Організації з безпеки та співробітництва в Європі були присутні при відкритті інтернет-класу.

Ректор Академії Володимир Богущький запевнив присутніх, що наступного року Академія функціонуватиме у повному обсязі.

ПРОИЗВОДСТВО прокуроров

Прокуратура – структура специфическая, требующая не только специальных знаний, но и общей эрудиции, высокого интеллекта. И если мы говорим, что прокуратура ощущает кадровый голод, то имеем в виду не свободные рабочие места, а неполное соответствие претендентов на эти должности.

БЫТЬ 181-м ЮРИДИЧЕСКИМ ВУЗОМ НЕ СОБИРАЕМСЯ

*Интервью напечатано
в газете «День»*

Академия прокуратуры Украины при Генеральной прокуратуре отмечает свою первую годовщину. Специфика этого учебного заведения в том, что в нашей стране это первый и пока единственный вуз подобного профиля, который при выпуске дает не только диплом, но и класный чин юриста, а также гарантированное место работы по специальности. Дата и стала поводом для разговора с ректором Академии Владимиром БОГУЦКИМ.

— В Украине уже, наверное, сотни высших учебных заведений, которые готовят юристов. Очевидно, в недалеком будущем многие дипломированные праведы пополнят ряды безработных. В чем была необходимость создания еще одного вуза — Академии прокуратуры?

— В Украине около 180 вузов, выпускающих юристов, но количество далеко не всегда переходит в качество. Здесь уместно сказать о том, что при развале социалистической системы обществу навязали мнение, что отныне востребованы будут исключительно юристы и экономисты. В силу этого в основном коммерческие вузы начали в срочном порядке открывать юридические факультеты. И мы уже сегодня видим, образно говоря, перепроизводство праведов, причем четко просматривается тенденция к снижению уровня их подготовки. Конечно же, на этом фоне появление еще одной академии юридического профиля, на первый взгляд, не обосновано. Но только на первый взгляд. Академия прокуратуры Украины при Генеральной прокуратуре Украины была создана год назад постановлением Кабинета Министров Украины с целью подготовки для органов прокуратуры высококвалифицированных прокурорско-следственных кадров. Ведь ежегодно из органов прокуратуры уходят сотни работников — на пенсию, на другую работу и т.д. Эти вакансии нужно пополнять, но только юридического диплома мало. Прокуратура — структура специфическая,

требующая не только специальных знаний, но и общей эрудиции, высокого интеллекта. И если мы говорим, что прокуратура ощущает кадровый голод, то имеем в виду не свободные рабочие места, а неполное соответствие претендентов на эти должности.

— *Вы хотите сказать, что именно в Академии прокуратуры будет кардинально другой подход к подготовке будущих прокуроров?*

— Естественно. И это не прожектерство и не экспериментаторство. Зачем, к примеру, в прокуратуре специалист с общими представлениями о прокурорской работе? А ведь у нас такая практика была и в советской системе образования — готовить абстрактных специалистов, которых потом уже «обкатывают» на рабочих местах. Мы хотим этот процесс обкатки упразднить. Наши выпускники вместе с дипломом будут получать классный чин — юрист 3 класса.

— *Если Академии всего год, когда же можно увидеть выпускников-прокуроров?*

— Мы планировали набирать студентов на первый курс уже в этом году, но немного задержались с реконструкцией нового учебного корпуса и строительством общежития. Поэтому было принято решение в этом учебном году ограничиться сотрудничеством с Национальной юридической академией Украины имени Ярослава Мудрого. Был набран курс бакалавров, которые закончат учебу уже у нас. А 1 сентября будущего года мы будем принимать первокурсников, и через 5 лет посмотрим на результат. Уверен, что рекламаций со стороны прокуратуры на профессиональную подготовку новых специалистов не будет. У нас большие планы, но еще большая ответственность, и очень не хотелось бы, заявив об уникальности Академии прокуратуры, стать просто 181-м юридическим вузом.

— *Создание Академии прокуратуры — это ноу-хау или заимствованный зарубежный опыт?*

— Насколько мне известно, мы своего рода пионеры. К нам часто приезжают зарубежные делегации, которые эту мысль подтверждают. Везде, как правило, существуют институты повышения квалификации, а специального вуза, готовящего прокуроров, нет. Мы же в Академии прокуратуры решили эти два направления совместить — подготовку прокурорских кадров

и повышение квалификации работников органов прокуратуры. Кстати, в этом учебном году у нас очень плотный график набора слушателей — весь сентябрь у нас обучались следователи райгорпрокуратур, в октябре у нас четыре заезда, в частности заместители областных прокуроров, начальники отделов представительства интересов граждан и государства в судах, старшие помощники прокуроров областей. Мы стараемся так строить учебную программу для действующих прокуроров, чтобы это было действительным повышением квалификации. К примеру, одной из последних тем для слушателей была надлежащая организация работы с обращениями и приемом граждан. Этот вопрос сегодня как никогда актуальный, потому что недоработки местных властей и представителей правоохранительных органов провоцируют людей ехать за правдой исключительно в Киев. А любая жалоба регионального значения ждет своего разрешения через многомесячные межведомственные переписки. Это уже проблема государственная, и прокурор здесь играет не последнюю роль.

— *Прокуратура всегда отстаивала право быть главным государственным институтом по надзору за соблюдением законов и главным защитником прав граждан. Но, несмотря на это, прокуратура не может избавиться от имиджа репрессивного органа. А со стороны оппозиции в адрес Генпрокуратуры раздаются обвинения в выполнении политических заказов. Может ли, по вашему мнению, прокуратура быть полностью аполитичной?*

— Это, наверное, вопрос не ко мне. Но как юрист, как ректор Академии прокуратуры, я могу сказать следующее. Нужно учиться и учить отходить от старых норм и догм. Имидж репрессивного органа есть и у МВД, и СБУ, у налоговой администрации... И от него полностью избавиться, наверное, невозможно. Люди, нарушающие закон, никогда не придут в ту же прокуратуру с цветами или словами благодарности. Другое дело, что законопослушные граждане могут обвинять правоохранителей в превышении их полномочий, в необоснованном преследовании. Но здесь опять во главу угла ставится кадровый вопрос. Вернее, кадровая вакханалия. И рядовым, и руководящим сотрудникам просто не дают нормально работать. Вы, как журналист, знаете, что после назначения на высокий пост кого-либо уже чуть ли не на следующий день в прессе прогнозируют его отставку. Инициаторами такой травли, как правило, выступают те или иные политические силы. Вот это и называется политизацией общества, и все по-

следние громкие скандалы затеяны исключительно как политические заказы. Но есть и другой перекося — назначение на ответственные посты не по профессиональным качествам, а по уровню связей. А потом целые отрасли расхлебывают кадровые ошибки.

— *Сегодня одной из проблем политической жизни страны остается политическая реформа. Как вы оцениваете уровень поданных в Конституционный Суд законопроектов по внесению изменений в Основной Закон? Можно ли сегодня сказать, что интеллектуальная элита страны, в частности ученые-правоведы, оказывает серьезное влияние на направление развития политической реформы?*

— Ученые-правоведы, те, которые участвовали в разработке законопроектов политреформы, и те, которые не участвовали, естественно, серьезно влияют на развитие инициативы по внесению изменений в Конституцию. Влияют своим авторитетным мнением, открыто высказываемым, как это сделали представители ряда ведущих юридических высших школ Украины. И все уверены в необходимости проведения реформы, которая назрела, как говорится, и во времени, и в пространстве. Ведь не нужно быть большим политиком или аналитиком, чтобы не видеть постоянных коллизий, возникающих из-за законодательных недоработок или ошибок.

— *Вы посетовали на отсутствие взвешенной кадровой политики в нашем государстве. Сегодня мы знаем немало примеров, когда при назначении на тот или иной пост главенствующую роль играют личные связи. А как вы стали ректором Академии?*

— Все очень прозаично, без крутых карьерных или профессиональных выражей. Закончил Харьковский юридический институт, поступил в аспирантуру, защитился, стал доцентом, заместителем декана, деканом, пять лет возглавлял Институт подготовки кадров для органов прокуратуры и в прошлом году был назначен ректором Академии.

Академии только год, оглядываясь назад, не могу сказать, что было очень легко, как не могу сказать, что было очень трудно. Были и есть активные оппоненты, как и активные помощники. В общем, идем вперед. Я не чеховский мечтатель, но абсолютно уверен, что через несколько лет диплом Академии прокуратуры Украины при Генеральной прокуратуре Украины будет одним из самых престижных.

ЯКИМ МИ БАЧИМО наш збірник?

Перед Академією прокуратури України при Генеральній прокуратурі України поставлено не менш складне завдання — створити дієздатну редакцію журналу, яка буде акумулювати і готувати до друку матеріали з усіх напрямів діяльності прокуратури.

СУХОНОС
Віктор Володимирович
ректор Академії прокуратури України
при Генеральній прокуратурі України
(2004–2005 рр.)

ЯКИМ МИ БАЧИМО НАШ ЗБІРНИК?

*«Прокурорська та слідча практика»,
2004, № 1*

Ректор Академії прокуратури України Віктор СУХОНОС презентує оновлене видання «Прокурорська та слідча практика».

Ідея створення цього журналу вже давно виношувалась серед прокурорських працівників. Тобто завжди було бажання мати суто професійне видання, яке б висвітлювало буденну і копітку роботу прокурора, порушувало наболілі проблеми, поширювало позитивний досвід... Тим більше, що авторами цього збірника будуть здебільшого прокурори-практики.

До сьогодні виходив журнал «Слідча практика», і наскільки я знаю, тримався він лише на ентузіазмі слідчого управління Генпрокуратури. А «Прокурорську та слідчу практику» планується підняти на значно вищий рівень. У всякому разі керівництво Генпрокуратури зробило все, щоб виходу збірника не перешкождали фінансові чи організаційні проблеми.

Перед Академією прокуратури України при Генеральній прокуратурі України поставлено не менш складне завдання — створити дієздатну редакцію цього журналу, яка буде акумулювати і готувати до друку матеріали з усіх напрямів діяльності прокуратури.

Передусім це питання організації нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, а також організація слідчої роботи та прокурорського нагляду за розслідуванням кримінальних справ слідчими прокурату-

ри. До уваги читацької аудиторії ми будемо пропонувати дописи про особливості організації розслідування і розкриття тяжких та особливо тяжких злочинів, методики розслідування злочинів у сфері економіки, приватизації, аграрно-промислового та паливно-енергетичного комплексу, досвід застосування сучасних криміналістичних технологій тощо.

Не повинні залишитися поза увагою майбутніх авторів і проблеми захисту прав і свобод громадян та інтересів держави – у збірнику систематично планується висвітлювати питання порушень закону у сфері оплати та охорони праці, соціального захисту, освіти, охорони здоров'я. Пріоритетне право на опублікування буде надано також матеріалам про захист інтересів держави у бюджетній, податковій та зовнішньоекономічній сферах, у транспортній галузі, у сферах приватизації, оренди державного та комунального майна, енергозбереження, земельних відносин. Планується також систематично друкувати матеріали про організацію прокурорського нагляду і проведення перевірок по захисту суспільної моралі, прав неповнолітніх, охорони довкілля... Тобто все вагомим і актуальним в нашій діяльності повинно знаходити відображення, так би мовити, у друкованому слові.

Звісно, для нас це справа нова, тому не все ще відпрацьовано і відшліфовано, але важкий лише перший крок. Певен, що згодом ми всі звикнемо, що маємо свій спеціалізований збірник, якість і рівень якого буде віддзеркалювати якість і рівень нашої роботи.

АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ: новий підхід до підготовки прокурорських кадрів

Міністерство освіти і науки України згідно з рішенням Державної акредитаційної комісії надало Академії право на проведення освітньої діяльності з підготовки за державним замовленням магістрів права.

АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ: НОВИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ПРОКУРОРСЬКИХ КАДРІВ

*Інтерв'ю надруковане у журналі
«Юридичний вісник України», 2005, № 28*

Процес європейської інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя нашої держави, тому, природно, він не оминув і вищу освіту України. Суспільство стало на шлях поступового визначення орієнтирів щодо входження в освітній та науковий простір Європи, приєднавшись тим самим до Болонської декларації європейських університетів.

Нинішня ситуація вимагає вирішення таких першочергових завдань, як оновлення освітнього і наукового процесу, напрацювання нових підходів до здобуття вищої професійної освіти шляхом створення спеціалізованих навчальних закладів підготовки спеціалістів — юристів вузького профілю: суддів, адвокатів, прокурорів; митників, податківців тощо. Для Академії прокуратури України квітень 2005 року став визначальним у сенсі розвитку вищої освіти. Міністерство освіти і науки України згідно з рішенням Державної акредитаційної комісії надало Академії право на проведення освітньої діяльності з підготовки за державним замовленням магістрів права.

Слід зазначити, що особливість Академії полягає в тому, що в Україні це перший і поки що єдиний вищий навчальний заклад такого профілю. Він здійснюватиме набір відповідно до державного замовлення кращих випускників вищих юридичних навчальних закладів, які вже мають диплом бакалавра права, та протягом двох навчальних років готуватиме з них магістрів, що

СЕРЕДА

*Григорій Порфирович
ректор Академії прокуратури України
(з 2007 р. – Національної академії
прокуратури України) (2005–2011 рр.)*

вимагає передусім спеціальних знань та умінь інноваційного характеру для здійснення прокурорської діяльності. Безумовно, з погляду на сьогоднішня вкрай важливим є те, що після закінчення цього ВНЗ випускники отримають гарантовану державою можливість працевлаштуватись у системі органів прокуратури України.

Створення Академії прокуратури України як нового потужного навчального закладу стало нагодою для розмови з її новим ректором — державним радником юстиції 2 класу, кандидатом юридичних наук Григорієм СЕРЕДОЮ.

— Григорію Порфировичу, по-перше, раді привітати Вас зі значною подією в історії Академії — отриманням ліцензії на підготовку магістрів права, тобто з її новим статусом, а по-друге, із символічним ювілеєм — 100 днів біля керма Академії. Розкажіть, будь ласка, що вдалося зробити за цей час та про подальші плани навчального закладу і його перспективи.

— Розбудова Академії прокуратури України сьогодні — це не данина моді, а запровадження нової концепції вищої освіти в Україні. Але хочу зазначити, що ми отримали дві ліцензії на надання освітніх послуг. Перша, одержана раніше, ліцензія стосується підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів не лише України, а й інших держав (кількістю 900 осіб на рік). Друга ліцензія пов'язана з одержанням вищої освіти на рівні кваліфікаційних вимог магістра права за спеціальністю «Правознавство» (денна форма навчання). На підставі останнього документа Академія заноситься до державного реєстру вищих навчальних закладів України.

Ноу-хау цього навчального закладу полягає в тому, що на перший курс навчання ми прийматимемо не випускників загальноосвітніх шкіл, а випускників вищих навчальних закладів, які вже мають диплом бакалавра права. Причому відбір здійснюватиметься через кадрові підрозділи регіональних прокуратур, які направлятимуть на навчання найкращих кандидатів. Академія працює лише за державним замовленням, що дає право на стипендію та гарантію працевлаштування в органах прокура-

тури. У новому навчальному році ми запланували набрати 50 студентів на денну дворічну форму навчання. Звичайно, хтось може зауважити, що така кількість — це не так вже й багато, але це лише старт нашого колективу.

Хочеться звернути увагу ще на одну особливість, можливо, й унікальність, нашої Академії. Ми спромоглися поєднати два напрями надання освітніх послуг для працівників органів прокуратури — підготовку та підвищення кваліфікації працівників прокуратури. Загалом в структурі Академії діють два інститути — Інститут підготовки кадрів та Інститут підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих працівників, а також науково-дослідницький центр, які об'єднані в єдиний навчальний та науково-дослідницький комплекс.

— Розкажіть докладніше про принципи організації навчального процесу в Академії прокуратури України.

— Звичайно, свою роботу ми організуємо виключно на принципах сучасної вищої освітньої діяльності, які відповідають вимогам чинного законодавства України та відповідним європейським стандартам.

Насамперед ми намагаємося зібрати в стінах Академії висококваліфікований професорсько-викладацький склад, що постійно поповнюється юристами-вченими, докторами і кандидатами юридичних наук, серед яких є досвідчені працівники прокуратури.

Активну участь у навчальному процесі беруть керівники Генеральної прокуратури України та її структурних підрозділів, працівники правоохоронних органів України, керівні працівники міністерств, відомств, науково-дослідних інститутів та інших навчальних закладів країни. До проведення лекційних і практичних занять в Академію залучаються досвідчені працівники Секретаріату Президента України та апарату Верховної Ради України, судді Верховного Суду України та Конституційного Суду, Вищого господарського суду та Вищого апеляційного суду, провідні науковці країни.

Нині Академія має сучасну матеріально-технічну базу, яка відповідає останнім вимогам інформаційно-технічного забезпечення. Завдяки цьому створюються належні умови для навчання, побуту та відпочинку слухачів і студентів! У їх користуванні — просторі академічні лекційні зали,

добре обладнані аудиторії, сучасні комп'ютерні класи, бібліотека з читальною залом, комфортабельний готель з налагодженими побутовими умовами, медичним обслуговуванням, буфет-їдальня тощо.

— *Наскільки в Україні назріла проблема щодо підготовки висококваліфікованих прокурорських кадрів?*

— Безумовно, така проблема існує. Як практик можу сказати, що випускники деяких вищих юридичних навчальних закладів приходять на роботу далекими від розуміння суто професійних прокурорських проблем, які щоденно виникають у практичній діяльності. На мою думку, необхідно внести відповідні корективи у спеціалізовані навчальні плани та принципово змінити підхід у напрямі максимального наближення отриманих теоретичних знань до їх практичного застосування. У зв'язку з цим, можливо, нам необхідно запровадити практику вивчення досвіду інших країн щодо підготовки професійних кадрів саме для органів прокуратури. До речі, Академія приділяє особливу увагу розвитку міжнародного співробітництва партнерства в галузі прокурорської діяльності, зокрема підготовки кадрів. У новому, а для нас — першому навчальному році, ми будемо направляти свої зусилля на те, щоб Академія прокуратури України мала не лише назву, а й наповнення, спрямоване на вдосконалення рівня професійної підготовки магістрів права з метою забезпечення кваліфікованим кадровим потенціалом системи органів прокуратури. Наші студенти завдяки розробленій спеціальній навчальній програмі та професорсько-викладацькому складу, отримують реальну нагоду якнайкраще опанувати суто прокурорські дисципліни з огляду на функції, які покладені на прокуратуру Основним Законом держави: підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Не слід забувати й про іншу, не менш важливу, функцію Академії — виховну. Саме в її стінах у свідомості студентів — майбутніх прокурорів,

буде формуватися почуття поваги до прокуратури, її традицій, гордість за свою майбутню професію. Це ті речі, які, нам має глибоке переконання, вкупі складають правильне уявлення про призначення прокуратури, формують її позитивний імідж серед населення та, власне, є її невід'ємною складовою. Візьмемо лише той факт, що «живе» спілкування студентів з прокурорами та слідчими, які навчаються в Інституті підвищення кваліфікації, дає змогу молодим фахівцям визначитись, в якому напрямі прокурорської діяльності розпочати свою професійну кар'єру, та відповідно до цього направляти всі зусилля на здобуття не лише необхідних спеціальних знань, а й на розвиток загальної ерудиції та високого інтелекту, що так необхідні в роботі працівників такої специфічної державної інституції, як прокуратура.

— *Сподіваємось, що з такими можливостями та професійним підходом до справи Академія доволі швидко сформує свій імідж та авторитет серед вищих навчальних закладів України. До речі, як стати студентом Академії?*

— Відповідно до Закону України «Про освіту» до Академії приймаються громадяни України, які виявили бажання здобути повну вищу юридичну освіту та за станом здоров'я можуть виконувати службові та посадові обов'язки за отриманою кваліфікацією. Прийом на навчання в Академію, як вже зазначалося, здійснюється за конкурсом на підставі вступних іспитів, що проводяться з метою визначення можливості абітурієнтів засвоювати відповідну фахову програму. Приймальна комісія Академії допускає до участі в конкурсі тільки тих осіб, які вже мають документ державного зразка про базову вищу юридичну освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр права».

СТУДЕНТСЬКІ КВИТКИ МАЙБУТНІМ ПРОКУРОРАМ

У Національній академії прокуратури України відбулося вручення студентських квитків.

Необхідність забезпечення органів прокуратури України висококваліфікованими кадрами, здатними компетентно і відповідально виконувати свої службові обов'язки, створювати позитивний професійний імідж прокуратури в суспільстві, обумовила потребу вдосконалення й системи підготовки відповідних фахівців. Варіантом модернізації освіти в системі прокуратури України стало створення Академії прокуратури України – спеціалізованого навчального закладу з підготовки юристів вузької спеціалізації для органів прокуратури.

Чітко визначились і головні засади діяльності Академії. Ними передбачалося: здійснення підготовки прокурорських кадрів вищої кваліфікації на базі отриманої до вступу в Академію юридичної освіти бакалаврського рівня, максимальне наближення навчального до практичної діяльності органів прокуратури, постійний взаємозв'язок через спільні навчально-виховні заходи студентів з прокурорами, які підвищують кваліфікацію у вищій тощо.

Здійснивши перший набір студентів для підготовки за унікальною програмою, Академія розпочала якісний прорив у системі фахової підготовки прокурорсько-слідчих кадрів. За період навчання магістранти і слухачі глибоко оволодіють знаннями за всіма напрямками прокурорської діяльності та отримають навички їх практичного застосування. Важливу роль у цьому відіграє те, що в навчальному процесі активну участь беруть практичні працівники з великим досвідом роботи, в тому числі діючі прокурори. Крім того, магістранти мають можливість безпосередньо спілкуватися з прокурорсько-слідчими працівниками, які підвищують в Академії свою кваліфікацію.

Вітали студентів із цим святом ректор Академії Григорій СЕРЕДА та інші поважні особи.

АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ на шляху реалізації новітніх освітніх технологій

Робота Академії ґрунтується на принципах сучасної вищої освітньої діяльності, що відповідають вимогам чинного законодавства України та європейським стандартам, у тому числі критеріям Болонського процесу, покликаною консолідувати зусилля для підвищення конкурентності європейської вищої освіти та науки у світовому вимірі.

АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Стаття надрукована у журналі
«Прокуратура. Людина. Держава», 2005, № 8(50)*

Свято Дня знань у поточному році є визначальним в історії органів прокуратури України, оскільки вперше здійснено набір майбутніх магістрів правознавства до Академії прокуратури України – єдиного навчального закладу, завданням якого є не просто підготовка юристів загальної спеціалізації, яких зараз готують понад 200 вищих навчальних закладів, а висококваліфікованих спеціалізованих фахівців у галузі прокурорської діяльності. Про діяльність Академії розповідає ректор Академії прокуратури України, державний радник юстиції 2 класу, кандидат юридичних наук Григорій СЕРЕДА.

Академію було створено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2002 року № 1582 на базі Інституту Генеральної прокуратури України по підвищенню кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів та науково-практичних розробок з питань організації роботи на основних напрямках прокурорської діяльності. Зазначений Інститут було одночасно реорганізовано у структурний підрозділ Академії.

Навчальний процес в Академії здійснюється з урахуванням новітніх підходів та технологій освіти. Він максимально наближений до потреб практичної діяльності органів прокуратури України, спрямований на забезпечення набуття випускниками широкого спектра специфічних знань та навичок, без яких не можна ефективно виконувати прокурорські функції. Така зорієнтованість навчального процесу зумовлена тим, що випускники багатьох вищих навчальних закладів, навіть доволі знаних, приходять на роботу далекими від розуміння суто професійних прокурорських проблем, що значною мірою позначається на ефективності їх роботи, особливо на початковому її етапі.

Освітня діяльність Академії має 2 основні напрями: підготовку та підвищення кваліфікації прокурорських кадрів. З урахуванням цього в її структурі функціонують 2 відповідні інститути, перший з яких готуватиме вже згаданих магістрів права, а другий забезпечує підвищення кваліфікації діючих прокурорсько-слідчих кадрів. Академія має ліцензії Державної акредитаційної комісії на вказані види освітніх послуг. Ліцензійний обсяг набору до Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації – 900 осіб щорічно, до Інституту підготовки кадрів – 75 осіб щорічно, хоча це, звичайно ж, лише стартові умови Академії.

Однією з новацій у діяльності Академії є те, що на перший курс навчання до Інституту підготовки кадрів зараховано не випускників загальноосвітніх шкіл, а осіб, які мають диплом бакалавра права. Їх відбір та направлення для складання вступних іспитів здійснюється через кадрові підрозділи регіональних прокуратур. Цього року із 180 кандидатів на навчання за результатами вступних іспитів було зараховано до Академії 75 осіб, з них дві третини мають дипломи бакалаврів права з відзнакою.

Позитивним моментом функціонування Академії є можливість «живого спілкування» студентів Інституту підготовки кадрів зі слухачами Інституту підвищення кваліфікації, котрі вже мають досвід роботи прокурорами та слідчими. Це даватиме змогу молодим фахівцям визначитись, на якому напрямі прокурорської діяльності розпочинати свою професійну кар'єру, та відповідно спрямовувати свої інтелектуальні зусилля.

Робота Академії ґрунтується на принципах сучасної вищої освітньої діяльності, що відповідають вимогам чинного законодавства України та європейським стандартам, у тому числі критеріям Болонського процесу, покликаною консолідувати зусилля для підвищення конкурентності європейської вищої освіти та науки у світовому вимірі.

Академія забезпечена висококваліфікованим професорсько-викладацьким складом, який постійно поповнюється вченими-юристами, кандидатами і докторами юридичних наук, у тому числі досвідченими працівниками прокуратури та інших правоохоронних органів. На цей час в Академії працює 5 докторів та 19 кандидатів наук, у тому числі 4 професори та 7 доцентів. Активну участь у навчальному процесі беруть керівники Генеральної прокуратури України та її структурних підрозділів, керівні працівники інших міністерств та відомств, насамперед правоохоронних, науково-дослідних інститутів, інших навчальних закладів

України. До проведення лекційних і практичних занять в Академії залучаються досвідчені працівники Секретаріату Президента України, апарату Верховної Ради України, судді Верховного, Конституційного та Вищого господарського судів України, провідні науковці країни.

Академія має сучасну матеріально-технічну базу, яка відповідає останнім вимогам інформаційно-технічного забезпечення. Створюються належні умови для навчання, побуту та відпочинку студентів і слухачів. Обладнані просторі академічні лекційні зали, навчальні аудиторії, сучасні комп'ютерні класи підключені до глобальної інформаційної мережі Інтернет, в якій Академія має свою веб-сторінку на сайті Генеральної прокуратури України, та інформаційно-правової системи «Ліга-Юрист», є бібліотека з читальною залом, комфортабельний готель, буфет-їдальня.

Невід'ємною складовою роботи Академії є її наукова діяльність, основними суб'єктами якої в Академії є науково-дослідницький центр, кафедри та музей історії прокуратури України. Планується відкриття аспірантури та докторантури Академії для підготовки науково-педагогічних кадрів.

До наукової роботи залучаються фахівці з інших вищих навчальних закладів та наукових установ. Планується проведення спільних наукових досліджень з Інститутом держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України, Академією правових наук України, Генеральною прокуратурою України, іншими державними органами, науковими і навчальними установами, підприємствами, творчими спілками, асоціаціями, товариствами, громадськими науковими організаціями, неурядовими організаціями України та зарубіжних держав.

Основними напрямами наукової роботи в Академії є дослідження сучасних проблем державотворення, вдосконалення правової системи, реформування механізму правоохоронної діяльності та правосуддя, вивчення історії прокуратури та проблемних аспектів організації її роботи на всіх напрямках прокурорської діяльності, сприяння забезпеченню органічної єдності змісту освіти випускників Академії з сучасними науковими досягненнями різних галузей знань, сприяння впровадженню в навчальний процес Академії новітніх досягнень юридичної науки і позитивного досвіду прокурорської діяльності. Одним з пріоритетних напрямів наукових досліджень є проблематика реформування органів прокуратури України в контексті виконання Україною зобов'язань щодо

приведення засад функціонування органів прокуратури України у відповідність до європейських принципів та стандартів.

Наукова робота є основним напрямом діяльності науково-дослідницького центру та складовою частиною діяльності кафедр, студентського наукового товариства.

Наукова робота студентського наукового товариства полягатиме у підготовці магістерських робіт, наукових публікацій, участі у наукових дослідженнях, що проводитимуться іншими суб'єктами наукової роботи Академії.

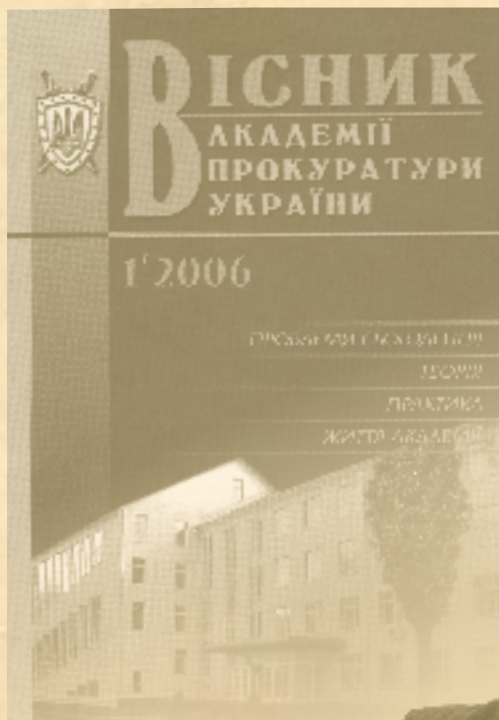
Значна увага приділяється музею історії прокуратури України, який за розпорядженням Генерального прокурора України розташовано у приміщенні Академії. Музей покликаний відігравати особливу роль в утвердженні традицій органів прокуратури, формувати у майбутніх працівників прокуратури належне уявлення про високе призначення та виняткове суспільне значення прокурорської діяльності, професійну гордість, закріплювати позитивний імідж прокуратури України.

Особлива увага приділяється розвитку міжнародної співпраці у сфері прокурорської діяльності. Академію лише у поточному році відвідали делегації Міжнародної асоціації прокурорів, Верховної народної прокуратури Китайської Народної Республіки, Генеральної прокуратури Республіки Хорватія, органів прокуратури Королівства Таїланд, представників правоохоронних органів Республіки Вірменія, Американської асоціації юристів. З усіма ними досягнуті попередні домовленості щодо співпраці. На базі Академії проведено навчальні курси щодо положень та практики застосування Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, міжнародна конференція «Громадські об'єднання прокурорів: створення, діяльність та шляхи розвитку», круглий стіл з питань реформування органів прокуратури України стосовно їх приведення до європейських стандартів. У найближчому майбутньому Академія ініціюватиме створення Міжнародної асоціації навчальних та наукових закладів органів прокуратури.

Колектив Академії, зустрічаючи виклики сучасності та майбутнього, впевнений, що найближчим часом вона увійде до числа найбільш авторитетних та шанованих юридичних вищих навчальних закладів України, стане провідним центром прокурорської освіти та науки європейського рівня.

НОВА ДОБА нового прагне слова

Видання не буде вузькопрофільним та одновекторним. У ньому висвітлюватиметься не лише науково-дослідна й освітня діяльність Академії, а й ґрунтовно аналізуватимуться питання, актуальні для кожного громадянина України.

НОВА ДОБА НОВОГО ПРАГНЕННЯ СЛОВА

18 листопада 2005 року у Національній академії прокуратури України було започатковано нове наукове фахове видання. З нагоди виходу друком першого номера «Вісника Національної академії прокуратури України» колектив вітали керівництво Генеральної прокуратури України та редакційні колективи видань юридичного спрямування.

Шановні колеги!

Прийміть мої щирі вітання з нагоди виходу у світ першого номера «Вісника Академії прокуратури України». Внесок Академії у справу підготовки високопрофесійного прокурорського корпусу важко переоцінити. І нас радує, що колектив молодого навчального закладу не зупиняється на досягнутому. Адже поява власного видання Академії засвідчує прагнення до нових вершин та невпинного розвитку наукової думки.

Сьогодні діяльність прокуратури перебуває у центрі уваги всього суспільства, перед нами стоять надзвичайно важливі завдання щодо зміцнення законності у державі, утвердження верховенства права, підвищення авторитету прокурорської професії. Демонструючи відкритість і прозорість у реалізації своїх завдань, ми маємо фахово підходити до їх відображення у друкованому слові.

Сподіваюся, що «Вісник Академії прокуратури України» матиме широку інформаційну насиченість, а викладені у ньому новітні концепції сприятимуть не лише ефективній роботі органів прокуратури, а й науковому забезпеченню законотворчого процесу в державі. Вірю, що завдяки могутньому творчому й інтелектуальному потенціалу вітчизняних учених та спеціалістів свого фаху часопис буде цікавим не лише для прокурорів і слідчих, а й для широкого кола юристів.

Щиро зичу колективі «Вісника Академії прокуратури України» плідної праці, невичерпної творчої енергії та наснаги, реалізації всіх задумів і розширення творчих обріїв, а виданню — довголіття і процвітання!

З повагою

Генеральний прокурор України
державний радник юстиції 1 класу
Олександр Медведько

ПРИВІТАННЯ

Шановні колеги!

Щиро вітаємо вас з початком виходу у світ «Вісника Академії прокуратури України».

Приємно зазначити, що Академія зробила ще один крок на шляху свого стрімкого зростання, заснувавши власний часопис, який буде доносити широкому загалу інноваційний досвід вашого навчального закладу у сфері підготовки та підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих працівників, результати наукових досліджень професорсько-викладацького складу, кращі наукові, методичні, освітні здобутки, що, безумовно, стануть вагомим внеском у розвиток всієї юридичної науки.

Вісник виходить надзвичайно своєчасно. Нова доба нового прагне слова. Адаже процес реформування органів прокуратури у напрямі наближення до прогресивних міжнародних стандартів, переоцінки їхньої ролі у системі правоохоронних органів потребує адекватного висвітлення. Ми переконані, що ваше періодичне видання буде не лише дзеркалом Академії, а й сприятиме зростанню авторитету прокуратури України.

Видання Академією власного журналу — справа не проста, тож бажаємо редакційному колективу зеленого світла у його благородних починаннях, розуміння і підтримки усіх, хто причетний до підготовки часопису, ефективної роботи і чудових результатів.

З повагою

редакційні колективи юридичних видань:

«Вісник Верховного Суду України»

«Вісник прокуратури»

«Право України»

«Радник юстиції»

«Юридичний вісник України»

Нове видання презентує ректор Національної академії прокуратури України Григорій СЕРЕДА.

Шановні читачі!

Радий нагоді представити вам перший номер «Вісника Академії прокуратури України». Наш навчальний заклад, йдучи у ногу з часом, динамічно розвивається у багатьох напрямках. Тож цілком логічною видалась ідея започаткування власного друкованого видання.

Сьогодні висуває нові вимоги до діяльності органів прокуратури, переосмислюється їхня роль і місце в житті суспільства. Змінюється й підхід до підготовки прокурорів і слідчих. Адаже від професійної майстерності прокурорських працівників безпосередньо залежить ефективність захисту прав і свобод громадян та інтересів держави, рівень правопорядку в країні.

Нині юридична освіта в Україні представлена широким колом навчальних закладів. Та, на жаль, полишивши студентські лави, випускники більшості з них мають лише базові знання і не завжди готові до виконання вимог, які висуває професія. Відсутність у молодих працівників прикладних знань і навичок перешкоджає ефективному й оперативному виконанню ними службових обов'язків. З огляду на це назріла необхідність оновлення підходів до здобуття вищої, зокрема юридичної, освіти, встановлення нових критеріїв її якості. Випускники юридичних вишів, закінчуючи навчання, мають знати, ким вони будуть — суддями, прокурорами чи адвокатами. І це надзвичайно важливо, адже опанування спеціальними знаннями, знайомство з особливостями майбутньої професії у навчальному закладі — це запорука успіху в роботі, розкриття здібностей і талантів на професійній ниві.

Саме тому Академія першою в Україні втілила ідею спеціалізації у підготовці магістрів права для органів прокуратури відповідно до положень Болонського процесу. Приємно зазначити, що Академія є єдиним в Україні навчальним закладом, де поряд з підготовкою магістрів права одночасно здійснюється підвищення кваліфікації прокурорів і слідчих.

Два інститути разом з Науково-дослідним центром становлять єдиний потужний навчальний і науково-дослідний комплекс Академії. Його унікальність полягає у можливості безпосереднього спілкування майбутніх слідчих та прокурорів з практиками, збагаченні молоді зміни досвідом, професійними секретами. Це допомагає новачкам відразу зорієнтуватися в тому, який напрям прокурорської діяльності їм ближчий, зрозуміти, з чого починати кар'єру. Надзвичайно важливо, що є можливість отримати цінну інформацію з нових досліджень і робіт, які проводяться в Академії.

Ще однією перевагою є те, що Академія працює лише за державним замовленням. Це дає студентам право на отримання стипендії, а найголовніше – гарантоване працевлаштування у системі органів прокуратури України.

Академія у своїй освітній діяльності орієнтується на європейські стандарти. Ніхто не стане заперечувати, що запорукою якісної освіти є висока кваліфікація викладачів. Наш виш пишається своїми науковцями та викладачами, колектив поповнюється вченими-юристами, кандидатами та докторами наук, котрі мають не лише фундаментальні теоретичні знання, а й практичні навички, здобуті під час роботи у правоохоронних органах.

Завдяки висококваліфікованому професорсько-викладацькому складу, оригінальній навчальній програмі, наявності сучасного матеріально-технічного й інформаційного забезпечення слухачі Академії мають змогу якнайкраще опанувати суто прокурорські дисципліни, усвідомити високу суспільну місію прокурорської діяльності.

Ми набули хоч і невеликого, зате цінного, на наш погляд, досвіду. «Вісник» стане віддзеркаленням життя Академії, її творчих досягнень, освітянських здобутків і наукових напрацювань. Водночас, видання не буде вузькопрофільним та одновекторним. У ньому висвітлюватиметься не лише науково-дослідна й освітня діяльність Академії, а й ґрунтовно аналізуватимуться питання, актуальні для кожного громадянина України. З-поміж таких – проблеми конституційної реформи та державотворення; вдосконалення судової системи та реформування правоохоронних органів у контексті виконання нашою державою зобов'язань щодо приведення їх функцій у відповідність з європейськими стандартами; ствердження верховенства права, зміцнення демократії. Також поширюватиметься позитивний досвід прокурорської та слідчої діяльності, обговорюватимуться методологічні напрацювання з теорії права.

Сподіваюся, що до нашої роботи долучаться не лише юристи-науковці з різних наукових і навчальних закладів, а й правники-практики. Їхні ідеї, пропозиції та напрацювання через «Вісник Академії прокуратури України» прокладуть собі дорогу до широких кіл громадськості. Тож спільно берімося до справи. У добру путь!

ЄДНІСТЬ фундаментального та прикладного аспектів викладання юридичних дисциплін

Для двох Академій формування юридичного мислення їхніх випускників – це фактично їх озброєння професійно-правовим мисленням.

ЄДНІСТЬ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ТА ПРИКЛАДНОГО АСПЕКТІВ ВИКЛАДАННЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*Стаття надрукована у журналі
«Вісник Академії прокуратури України»,
2007, № 2*

Проблеми оптимізації навчального процесу аналізують ректор Академії прокуратури України Григорій СЕРЕДА і проректор з наукової роботи Національної академії Служби безпеки України Володимир ЯЩЕНКО.

Сьогодні, коли відбувається освітня реформа, навчальні заклади України переходять на нову систему організації навчального процесу відповідно до вимог Болонської декларації і здійснюють перехід на двоступеневу систему підготовки кадрів – бакалавр-магістр. Природно, відомчі навчальні заклади не можуть бути осторонь цієї реформи.

Виникає закономірне запитання: якого рівня фахівців повинні готувати Академія прокуратури України та Національна академія Служби безпеки України для своїх відомств – бакалаврів чи магістрів?

Оскільки йдеться про дві ключові системи держави: безпеки та правопорядку, зрозуміло, що ця підготовка повинна здійснюватися фундаментально, на високому науковому рівні й разом з тим мати ґрунтовне практично-прикладне спрямування. Однак забезпечити це суто екстенсивним шляхом, тобто постійним збільшенням обсягу викладання юридичних дисциплін в абсолютно обов'язкових обсягах, передбачених освітньою програмою за фахом «Правознавство», спеціалізовані навчальні заклади правоохоронного профілю не можуть, бо ці обсяги значно перевищуватимуть навчальний час, фізичні можливості курсантів і слухачів.

Отож вихід вбачається в оптимізації навчального процесу, його інтенсифікації. Це, вважаємо, має стати головним орієнтиром розроблення концептуальних засад навчально-виховного процесу, актуалізації його

змісту та поліпшення методики викладання навчальних предметів. І міркування тут не так формальні, як змістовні. Бо, як відомо, зміст навчального процесу становлять отримання знань, формування умінь, відпрацювання навичок.

На жаль, сьогодні підготовку бакалаврів зорієнтовано головним чином на засвоєння знань, чого явно не вистачає для формування їх професійної компетентності. За Болонською системою професійну компетентність або ж кваліфікацію складає єдність умінь і навичок, а це може бути досягнуто лише на рівні магістерської підготовки.

До того ж ідеться не про окремі фрагментарні уміння, а про комплекс умінь і навичок, з чого складається професійний кодекс, у цьому випадку співробітника спецслужби чи прокуратури України.

З огляду на означений принцип професіоналізму навчальна програма магістерського рівня в спеціалізованих вищих навчальних закладах Служби безпеки і прокуратури повинна мати дві складові. Перша — це комплекс дисциплін, спрямованих на формування правової свідомості як орієнтиру правової поведінки; друга — навчальних предметів, так би мовити, технологічного порядку, спрямованих на отримання спеціальних знань та вміння реалізовувати їх в юридичній, оперативній практиці.

Перша із цих концептуальних засад — єдність фундаментального та прикладного аспектів. Йдеться не про традиційний поділ юридичних дисциплін на фундаментальні та прикладні, відповідно до якого, наприклад, теорія держави та права, кримінальне право — фундаментальні дисципліни, а, скажімо, криміналістика, прокурорська діяльність — прикладні, тобто ті, що безпосередньо пов'язані з майбутньою спеціальністю.

При цьому пропонуємо тлумачити фундаментальність не як перелік певних загальнонаукових дисциплін, а з її якісного боку. По-перше, як теоретичні узагальнення знань з усіх дисциплін, зокрема прикладних, по-друге, як ґрунтовне озброєння знаннями теоретичного та практичного порядку тих, хто навчається. Іншими словами, як науковість методики викладання.

Проблема навчальних закладів спеціального, закритого профілю полягає насамперед у тому, що фундаментальність викладання зіткнулася тут з їх профільованістю. З одного боку, теоретизування у процесі викладання суспільних дисциплін, а з іншого — емпірична приземленість дис-

циплін відомчого профілю або звуження їх до суто прикладного аспекту.

Такий підхід, на нашу думку, є суто формальним і не відповідає сучасним вимогам. Варто говорити про змістові зрушення: фундаментальні дисципліни повинні дедалі більше звільнитися від «чистого теоретизування» і набувати практично-прикладної спрямованості. Адже, як відомо, навіть філософія за своєю природою є найбільш абстрактним предметом, але успішне здійснення її основної, світоглядної функції можливе лише через професійний інтерес.

І навпаки, якщо прикладна дисципліна є навчальною, в ній, на нашу думку, елемент фундаментальності неминучий, оскільки сама логіка викладання цієї дисципліни передбачає наявність власного предмета вивчення, свого понятійного апарату, системного і послідовного викладання матеріалу тощо. Іншими словами, єдність фундаментального і прикладного аспектів — це своєрідна діалектика взаємозв'язку теорії та практики у змісті будь-якої навчальної дисципліни.

Досягнення цієї єдності потребує зміни методичних підходів до викладання, зокрема відмови від крайнощів: чи це є предметним, чи проблемним навчанням. Сьогодні перевага має надаватися модульному навчання, проблемно-цільовому методу викладання, особливо в системах підвищення кваліфікації та післядипломної перепідготовки. Проте, вважаємо, що ці новації не варто переоцінювати, адже, наприклад, там, де потрібна систематична правова підготовка, впровадження єдиної навчально-виховної логіки, ця методика не спрацьовує. Понад те, повна заміна програмно-предметного викладання на проблемне розриває цілісність навчального предмета, а отже, призведе до втрати фундаментальності навчання.

Однак і предметна методика є небездоганною. Вона обмежена програмою конкретної навчальної дисципліни. Вважаємо, що вихід з цього методичного «замкнутого кола» один: своєрідне синтезування переваг як предметної, так і проблемної методики викладання, тим більше, що професії прокурора й оперативного співробітника за своєю природою синтезичні: це і юрист, і педагог, і психолог.

Такий підхід зумовлює необхідність зміни і в стилі викладання юридичних дисциплін. Скажемо відверто, характерний для вітчизняних юридичних навчальних закладів догматичний стиль викладання, коли викладач є першоджерелом юридичних істин, тепер нікого не влашто-

вує, як не влаштовують і лекції, що більше схожі на коментування загальноюридичних постулатів або законодавства. Мабуть, уже застаріли і практичні заняття, які зводяться до вирішення завдань із вигаданими сюжетами чи фабулами неіснуючих кримінальних справ.

Як відомо, критерієм істини є не тільки юридична практика, а й її розуміння. Однак вона не може зводитися до індивідуального досвіду її суб'єктів, а є синтезом закономірного, суттєвого в діяльності правової системи. Тут стикаємося не лише з проблемою юридичного навчання, а й правового виховання, першочергове завдання якого — вчити юридичного мислення.

З огляду на викладене особлива роль, на нашу думку, належить магістратурі, де інтеграція науки й вищої освіти, єдність теорії та практики, фундаментального і прикладного аспектів особливо актуальні. Адже саме в магістратурі імітується, модулюється фактично майбутня професійна діяльність випускників. До того ж фундаментальною особливістю магістратури, на відміну від бакалаврату, є те, що її випускники більшою мірою володіють навичками наукового пошуку, наукового підходу в провадженні кримінальних справ, здобуванні інформації в інтересах безпеки суспільства та держави тощо.

Тому для двох Академій формування юридичного мислення їхніх випускників — це фактично їх озброєння професійно-правовим мисленням. Юридичне мислення, зазвичай є нормативним, формально-логічним, розсудливим і в багатьох випадках іншим бути не може, бо саме розсудливість надає мисленню системності, послідовності. Але ж діяльність слідчого, оперативного співробітника потребує, щоб мислення було нешаблонним, неординарним, творчим. Тому викладач юридичних дисциплін має однаковою мірою майстерно володіти як формальною логікою, так і діалектикою, виконуючи функцію не так джерела знань, як наставника, вихователя, який використовує весь арсенал виховних підходів, методів і засобів та озброює тих, хто навчається, не готовими істинами, а вчить самостійно, творчо їх досягати, демонструє, як ці істини народжуються в генезі, у динаміці, не забуваючи при цьому, що йдеться не лише про підготовку професіоналів, а й про розвиток особистості, виховання громадян — патріотів України.

ПІДГОТОВКА КАДРІВ для органів прокуратури: сьогодення та перспективи розвитку

Академія була і залишається єдиним вищим навчальним закладом у системі органів прокуратури держави. Без будь-якого перебільшення можна констатувати: вона стала унікальною на теренах як України, так і колишніх республік СРСР.

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Стаття надрукована у журналі
«Вісник Національної академії прокуратури України»,
2007, № 3*

Питання прокурорської освіти розглядає ректор Національної академії прокуратури України Григорій СЕРЕДА.

Європейські інтеграційні процеси дедалі помітніше впливають на всі сфери життя нашої країни. Природно, вони не оминають і вищу освіту України. Відбувається формування загального освітнього та наукового простору, розробка єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері. Основою цього є передусім якість вищої освіти.

Для забезпечення такої якості назріла потреба прогресивних змін у системі підготовки кадрів для органів прокуратури. Найкоротшим шляхом до цього, очевидно, стало створення спеціалізованого навчального закладу з підготовки юристів вузької спеціалізації для роботи в органах прокуратури. Адже про це красномовно свідчить зарубіжний досвід – спеціалізовані навчальні заклади для поглибленої підготовки прокурорів створені у багатьох країнах, зокрема у Франції, Греції, Іспанії, Чехії та ін. Цивілізований світ вважає цілком природним, що особа не може працювати в органах прокуратури, маючи лише базову юридичну освіту. Наприклад, у тій же Франції випускник навіть найпрестижнішого університету не зможе відразу стати суддею або прокурором. Для цього потрібно пройти додаткове дворічне навчання в Національній школі магістратури, тобто отримати відповідну спеціалізацію.

Усвідомлюючи це, керівництво Генеральної прокуратури України ініціювало створення Академії прокуратури України. Її було засновано відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2002 року № 1582 на базі Інституту Генеральної прокуратури України

по підвищенню кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів та науково-практичних розробок у сфері прокурорської діяльності.

Академія була і залишається єдиним вищим навчальним закладом у системі органів прокуратури держави. Без будь-якого перебільшення можна констатувати: вона стала унікальною на теренах як України, так і колишніх республік СРСР. У навчальний процес впроваджуються міжнародні освітні стандарти, реалізується модель ступеневої вищої освіти. Модель зосередження в одному закладі напрямів підготовки, підвищення кваліфікації кадрів і науково-дослідницької діяльності виявилася оптимальною. Поєднання відповідних структурних підрозділів створило цілісну освітньо-наукову систему, покликану забезпечити подальше стабільне функціонування прокуратури як одного з найважливіших елементів механізму держави, розвиток теорії прокурорської діяльності та безперервного навчання прокурорських кадрів. На навчання до Академії за результатами вступних випробувань за конкурсом зараховуються не випускники загальноосвітніх шкіл, а особи, які вже мають дипломи бакалаврів правознавства. Інновації Академії отримали схвальну оцінку Міністерства освіти і науки України, Міжнародної асоціації прокурорів, генеральних прокурорів багатьох країн світу.

Фактично лише два роки тому, зробивши перший набір студентів для підготовки за, знову-таки, унікальною програмою, Академія розпочала якісний прорив у системі фахової підготовки прокурорсько-слідчих працівників. З того часу Академія отримала найвищий IV рівень державної акредитації, збільшила ліцензований обсяг прийому на навчання майбутніх магістрів за спеціальністю «Правознавство» до 150 осіб як на денну, так і на заочну форми навчання.

Термін навчання наших майбутніх магістрів-практиків за навчальним планом і програмами, які не мають аналогів у державі, становить півтора року. Протягом цього часу відбувається детальне вивчення спеціалізованих навчальних дисциплін з урахуванням виключно майбутньої професійної спрямованості. Остання забезпечується глибокою спеціалізацією навчальних дисциплін. Важливу роль у цьому відіграє й те, що у навчальному процесі активну участь беруть практичні працівники з великим досвідом роботи, зокрема діючі прокурори, які працюють в Академії на умовах сумісництва. Наші магістранти мають також можливість безпосередньо спілкуватися з прокурорсько-слідчими працівниками, які підвищують в Академії свою кваліфікацію. Таких працівників

згідно з наявною ліцензією ми можемо навчати до 900 осіб на рік. Загалом же за 5 років діяльності Академії прокуратури України у нас пройшли підвищення кваліфікації близько 5 тисяч працівників органів прокуратури різних категорій і спеціалізацій.

Навчальним планом підготовки магістрантів також передбачена обов'язкова, знову-таки, специфічна лише для нас, навчальна дисципліна – «Прокурорський практикум». Її опанування здійснюється студентами на базі відповідних районних і прирівняних до них прокуратур м. Києва. Це дає змогу ще більше наблизити навчальний процес до практичної діяльності органів прокуратури, сприяє набуттю нашим молодим поповненням практичних навичок і вмінь, виховує їх в дусі відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків, прищеплює їм корисні корпоративні традиції з самого початку.

Після повного завершення теоретичного курсу наші студенти проходять і відповідне піврічне стажування на посадах слідчих або помічників прокурорів. З усіма нашими студентами укладаються тристоронні угоди щодо подальшого працевлаштування в органах прокуратури України, звісно, за умови успішного завершення навчання та складання комплексного іспиту.

Наші випускники були розподілені до прокуратур усіх регіонів України. Їх високий рівень фахової підготовки було відзначено і Державною екзаменаційною комісією на чолі з керівництвом Генеральної прокуратури України, і їхніми безпосередніми процесуальними керівниками за місцем роботи, і представниками, так би мовити, споріднених вищих навчальних закладів, які мають змогу порівнювати їх зі своїми студентами.

Цього року також вперше відбувся набір магістрантів на заочну форму навчання в Інституті підготовки кадрів. Конкурсний відбір за підсумками співбесіди професійної спрямованості проходили особи, які вже працюють в органах прокуратури України, мають дипломи спеціалістів і виявили бажання підвищити свій освітньо-кваліфікаційний рівень до магістра.

В Академії створено аспірантуру за трьома науковими спеціальностями. Наш журнал «Вісник Академії прокуратури України» згідно з постановою Президії Вищої атестаційної комісії України визнано фаховим у галузі юридичних наук. Не випадково саме в Академії розпочалося навчання слідчих Міністерства внутрішніх справ України, нагальна потреба якого зумовлена зміною підслідності кримінальних справ. У на-

шому закладі проходять навчання і дізнавачі Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Якість фахової підготовки прокурорських кадрів Академії вдалося забезпечити завдяки високому професійному рівню науково-педагогічного складу. Сьогодні в Академії працюють 12 докторів наук, професорів, 38 кандидатів наук, доцентів. Абсолютна більшість їх має багаторічний стаж роботи в органах прокуратури й інших правоохоронних органах, навчальних закладах або наукових установах. Варто сказати лише, що на постійних засадах у нас працюють 4 колишні прокурори областей, 11 колишніх начальників управлінь і відділів Генеральної прокуратури України, прокуратур областей, прокурорів міст і районів. Окрім цього, у навчальних заходах беруть активну участь керівництво Генеральної прокуратури України, прокурори областей та їхні заступники, ветерани органів прокуратури. До Академії регулярно запрошуються для проведення лекційних і практичних занять досвідчені працівники органів законодавчої, виконавчої та судової влади, представники інших навчальних і науково-дослідних закладів.

Фахівці Академії мають загальнодержавне та міжнародне визнання. Але при цьому вони чітко усвідомлюють, що повинні не лише володіти ґрунтовними теоретичними знаннями і викладацькою майстерністю, а й зобов'язані не втрачати практичних навичок прокурорсько-слідчої роботи. З цією метою нами започатковані систематичні стажування у профільних підрозділах Генеральної прокуратури України. Нерозривний зв'язок з практикою прокурорської діяльності ми підтримуємо також через участь науково-педагогічного складу у засіданнях колегії Генеральної прокуратури України, навчально-методичних і практичних семінарах, які проводяться безпосередньо в прокуратурах областей. Академія систематично отримує з Генеральної прокуратури та прокуратур областей рішення колегій, постанови координаційних і міжвідомчих нарад, копії документів прокурорського реагування, аналітичні, методичні матеріали з усіх напрямів прокурорсько-слідчої діяльності, які використовуються у навчальному процесі та наукових дослідженнях. Крім того, нами запроваджується практика виїздів викладачів і науковців до прокуратур усіх рівнів з метою вивчення проблемних питань організаційно-управлінської та функціональної діяльності із подальшою розробкою науково-практичних посібників, методичних рекомендацій, інших

праць, необхідних для вдосконалення прокурорсько-слідчої практики.

Докладно слід зупинитися і на напрямі підвищення кваліфікації. Його ми вважаємо однією з ефективних форм безперервного навчання прокурорсько-слідчих працівників і важливим чинником поліпшення якості кадрового складу органів прокуратури.

Останнім часом через значну плінність кадрів у прокурорській системі, тенденція до зменшення якої намітилася лише у 2006 році, на роботу в прокуратуру прийшли молоді люди — випускники вищих навчальних закладів. Вони об'єктивно не тільки не мають достатнього життєвого досвіду, а й часто, на жаль, далекі від розуміння проблем прокурорської діяльності, пов'язаної з високим рівнем навантаження, виконанням складних і відповідальних завдань. Як вражаюче свідчення небезпеки втрати наступності поколінь професіоналів можна навести такий приклад. У 2006 році 25% працівників органах прокуратури мали досвід роботи за спеціальністю до трьох років. Така ситуація просто зобов'язує систематично підвищувати якість навчання як молодих прокурорів, так і їхніх помічників і слідчих.

Крім того, ми впевнені, що сьогодні існує нагальна потреба в запровадженні конкурсних засад при призначенні випускників юридичних вищих навчальних закладів на роботу в органи прокуратури України. Проведення такого конкурсу, з одного боку, стане додатковим стимулом для самих студентів щодо покращення рівня знань. З другого боку, це посилить здорову конкуренцію між випускниками та дасть змогу вибрати для роботи в прокуратурі передусім тих, хто має найґрунтовніші теоретичні знання і практичні навички.

Неможливим видається формування повноцінного кадрового резерву для заміщення керівних посад в органах прокуратури без опанування відповідного курсу навчання в Академії. Для реалізації такого нового напрямку підвищення кваліфікації ми плануємо запровадити нові форми навчання кандидатів на керівні посади. Впевнений, що наявність документа про проходження необхідної підготовки має стати однією із умов призначення керівників прокуратур районів, міст чи областей.

Академія ініціюватиме вже найближчим часом кардинальне реформування прокурорської системи підвищення кваліфікації, у тому числі диференціацію термінів його проходження різними категоріями працівників, перехід до популярних у Європі тренінгових моделей.

Високоєфективний навчальний процес неможливий без ознайомлення як магістрантів, так і слухачів Інституту підвищення кваліфікації кадрів, з новими напрацюваннями юридичної науки, узагальненим та науково опрацьованим позитивним досвідом прокурорської діяльності.

Наукова робота є невід'ємною складовою діяльності Академії. Вона охоплює проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також підготовку науково-педагогічних кадрів.

Наукові дослідження проводяться відповідно до плану наукової роботи, схваленого Вченою радою Академії та погодженого з керівництвом Генеральної прокуратури України, а також за ініціативою окремих науковців. Метою цих досліджень є забезпечення органічного поєднання новітніх досягнень науки з практичними потребами прокурорської діяльності, зі змістом навчального процесу в обох інститутах Академії.

Головним науковим осередком Академії є її Науково-дослідний центр. Його завдання полягає насамперед у дослідженні реформування механізму правоохоронної діяльності та правосуддя, вивченні історії прокуратури та проблемних аспектів організації роботи на всіх напрямках прокурорської діяльності, приведенні змісту відомчої освіти у відповідність до сучасних наукових досягнень.

Науково-дослідним центром розробляються проекти науково-методичних рекомендацій за основними напрямками діяльності органів прокуратури, готуються за дорученням Генеральної прокуратури України аналітичні довідки та висновки з питань, які потребують детального наукового обґрунтування.

Центр також сприяє впровадженню обома інститутами Академії та іншими її підрозділами міжнародних і національних стандартів у навчальний процес, наукову і практичну діяльність. Зокрема, науковцями Академії проведено велику роботу з вивчення історичного і зарубіжного досвіду оптимізації системи органів прокуратури та формулювання за його результатами відповідних пропозицій щодо змін у вітчизняній прокуратурі.

Працівники Академії беруть активну участь у наукових конференціях, форумах, круглих столах як в Україні, так і за її межами. Крім того, вже стає нормою проведення на нашій базі різноманітних наукових заходів. Зокрема, визначальною подією у прокурорській науці стало про-

ведення 2–3 жовтня 2006 року міжнародної науково-практичної конференції «Реформування органів прокуратури України: проблеми і перспективи», участь у якій взяли понад 150 осіб, серед яких експерти Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія), представники шести зарубіжних країн на рівні генеральних прокуратур та двох міжнародних організацій, народні депутати України, представники судової та виконавчої влади України, провідні науковці.

З огляду на сучасні вимоги щодо визначення пріоритетів у науковому пошуку та необхідності вибору базових інновацій, які б забезпечили вихід відомчої прокурорської науки на передові позиції, до головних напрямів наукових досліджень Академії віднесено наукове обґрунтування зміни конституційного статусу прокуратури України та інформатизація прокурорської діяльності. Такі дослідження не мали характеру абстрактних висновків, а отримали своїм першим результатом розробку спільно з Генеральною прокуратурою проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України» щодо визначення статусу прокуратури. Вказаний законопроект пройшов фахову експертизу за участю представників згаданої вище Венеціанської комісії, а також відповідних структур Ради Європи. Крім цього, наші науковці повсякденно виконують величезний обсяг роботи з підготовки та експертного опрацювання проектів нормативно-правових актів, у тому числі законів України.

Хочу звернути увагу, що і на цьому напрямі відбувся якісний прорив. У системі органів прокуратури до створення у 2005 році Науково-дослідного центру Академії взагалі не існувало окремих наукових підрозділів на кшталт тих, які десятиріччями функціонували в системах МВС, СБУ й інших правоохоронних органах. Це, м'яко кажучи, не сприяло підвищенню ефективності прокурорської діяльності. Цілком впевнений: за умови належного організаційного забезпечення діяльності нашого науково-дослідного підрозділу ситуація, що склалася у вітчизняній прокурорській науці, кардинально покращиться.

У XXI столітті якісні зрушення у всіх галузях навряд чи мислимі без систематичного використання інформаційних технологій і технічних засобів навчання. Чітко це розуміючи, ми забезпечили для своїх студентів та слухачів, науково-педагогічного складу можливість необмеженого користування інформаційною мережею Інтернет, електронною нормативно-правовою базою. Академія докладе всіх можливих зу-

силі щодо максимального використання під час проведення занять навчального матеріалу, виготовленого за допомогою комп'ютерної техніки, застосування відеотехніки для демонстрації навчальних фільмів, опрацювання процесуальних документів органів прокуратури, моделювання реальних ситуацій. Таким чином, ми зможемо ще більше підвищити ефективність навчального процесу, як це вже має місце у провідних світових освітянсько-наукових центрах.

Запорукою реалізації амбітних планів завжди була, є і буде належна матеріально-технічна база. І на цьому напрямі ми також підтримуємо високу динаміку розвитку. В Академії створено багатofункціональний комплекс сучасних споруд, загальна площа яких становить понад 14 тис. м². Усіх наших студентів і слухачів ми забезпечуємо гуртожитком, прагнемо створити належні умови для їх проживання та відпочинку. Фактично у річний термін завершується будівництво нового корпусу гуртожитку ще на 250 місць.

Велику увагу ми приділяємо міжнародним зв'язкам Академії. Зокрема, лише впродовж минулого навчального року Академію відвідали Генеральний прокурор Республіки Сербія, Федеральний прокурор Королівства Бельгія, Генеральний прокурор Республіки Корея, Національний директор прокурорської служби Південно-Африканської Республіки, Генеральний прокурор Чеської Республіки, заступник Генерального прокурора Російської Федерації, Президент Міжнародної асоціації прокурорів, які виступили перед викладачами, студентами та слухачами Академії, оглянули експозицію Музею історії прокуратури України та ознайомилися з умовами, в яких відбувається навчальний процес.

В Академії проводяться численні заходи міжнародного характеру. Наприклад, лише за минулий навчальний рік їх на базі Академії було проведено 11, у тому числі за сприяння Посольства США в Україні, Департаменту юстиції США було проведено міжнародний семінар з питань протидії торгівлі людьми, за сприяння Координатора проектів ОБСЄ в Україні відбувся тренінг для тренерів – працівників органів прокуратури України з питань протидії торгівлі людьми.

Спільно з Вищою радою юстиції України, Генеральною прокуратурою України та Радою Європи за сприяння Посольства Французької Республіки в Україні було проведено міжнародні круглі столи «Дисциплінарна відповідальність суддів і прокурорів в Україні та роль служби судових ін-

спекторів у контролі за діяльністю суддів» і «Дисциплінарна відповідальність, етичні вимоги щодо поведінки прокурорів і суддів, їх навчання. Статус прокурорів України та Франції».

За сприяння Проекту Ради Європи з розвитку кримінального права в Україні в Академії відбулися міжнародний робочий семінар з підготовки пропозицій про ратифікацію Україною Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, міжнародний тренувальний семінар з прав людини та правової співпраці.

Проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Торгівля людьми: ефективність протидії та гарантії компенсації потерпілим», організовану разом з офісом Координатора проектів Організації з безпеки та співробітництва в Європі й Академією суддів України.

Нещодавно в Академії відбувся міжнародний круглий стіл в межах реалізації проекту «Підтримка реформи системи кримінальної юстиції в Україні: обізнаність прокуратур з прийомами медіації», який впроваджується Українським центром порозуміння та Швейцарським бюро співробітництва в Україні.

Не буде перебільшенням сказати, що результати діяльності Академії отримали визнання Міжнародної асоціації прокурорів, Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, керівництва органів прокуратури багатьох зарубіжних країн, закордонних вищих навчальних закладів, у тому числі Національної школи магістратури Французької Республіки, якою 50 років тому було фактично започатковано реалізовану нині Академією модель спеціалізованої підготовки прокурорських працівників. За зразком Академії прокуратури України Генеральною прокуратурою Російської Федерації також було створено Академію прокуратури.

Всі ці якісні зміни і зрушення, прориви та досягнення важко уявити без постійної підтримки та сприяння з боку керівництва Генеральної прокуратури України, яку ми відчуваємо щоденно. Колектив Академії високо цінує розуміння та увагу, які виявляють стосовно нас насамперед особисто Генеральний прокурор України О.І. Медведько і наш куратор, перший заступник Генерального прокурора України С.М. Винокуров. Їхня щира турбота про Академію дала змогу у безпрецедентно короткі терміни перетворити маловідомий відомчий навчальний заклад на потужний центр прокурорської освіти та науки.

ПЕРШІ МАГІСТРИ ПРОКУРОРСЬКОГО ВИШУ

Цей спекотний ранок став для молодого вишу найзнаменнішим. З його стін вперше в історії відомства випускалися магістри права. Вони отримали не лише дипломи, напутні слова старших колег.

В їхніх руках тепер долі тих, кого вони покликані захищати, співгромадян і держави.

— У цей знаменний для Академії день можна з певністю стверджувати — нам є чим пишатися. Саме завдяки створенню нової сучасної моделі підготовки прокурорів та слідчих, спеціалізованим навчальним програмам, досвідченому професорсько-викладацькому складу, прокурорські лави поповняться висококваліфікованими кадрами, — зазначив ректор Академії Григорій Середа. — Сподіваюся, що наші випускники з честю та гідністю служитимуть українському народові.

Зазвичай формальну церемонію вручення дипломів господарі зуміли перетворити на щиру зустріч професіоналів. Без патетики і менторства.

Уже після офіційної частини про перспективи Академії «Голосу України» розповів перший заступник Генерального прокурора Сергій Винокуров:

— Наш елітний виш починався майже п'ять років тому з курсантських непривабливих казарм, які реконструювали в комфортні приміщення й обладнали сучасною технікою. У планах Академії — відкриття докторантури, будівництво гуртожитку, спортмістечка. Як куратор, із задоволенням констатую: колектив вишу гідно виконує свої завдання з підготовки кадрів, підвищення їхньої кваліфікації і наукових досліджень.

АКАДЕМІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ — 5 років!

Спільними зусиллями в Академії зроблено і робиться багато, тому цей перший ювілей — свято не лише для нашого вишу, а й для усієї системи органів прокуратури України.

АКАДЕМІЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ – 5 РОКІВ!

*Стаття надрукована у журналі
«Вісник прокуратури», 2007, № 10(76)*

25 жовтня 2007 року виповнюється 5 років з того дня, коли постановою Кабінету Міністрів України на базі Інституту Генеральної прокуратури України по підвищенню кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів було започатковано унікальний вищий навчальний заклад в системі прокуратури нашої країни – Академію прокуратури України. Процес становлення Академії аналізує ректор Національної академії прокуратури України Григорій СЕРЕДА.

За нетривалий час існування Академії багато зроблено для її розвитку, за своїми здобутками вона набула справді значної ваги. Сьогодні в Академії міцна матеріальна база для навчального процесу, дібрано високопрофесійний колектив науковців і практичних прокурорських працівників: тут працюють 12 докторів наук, професорів, 38 кандидатів наук, доцентів. Забезпеченість науковими кадрами в Академії на одного студента – одна із найвищих серед навчальних закладів України. Більшість науково-педагогічних кадрів мають багаторічний стаж роботи в органах прокуратури, інших правоохоронних органах, навчальних закладах або наукових установах. Так, на постійних загалах працюють 4 колишніх прокурори областей, 11 колишніх начальників управлінь та відділів Генеральної прокуратури України, прокуратур областей, прокурори міст і районів.

Академія прокуратури України акредитована за найвищим IV рівнем, має ліцензії на підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» та підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих працівників, у тому числі іноземних держав. Видається журнал «Вісник Академії прокуратури України», який є фаховим у галузі юридичних наук. Крім того, створено аспірантуру за трьома науковими спеціальностями.

У своїй структурі Академія охоплює всі основні напрями, необхідні для розвитку теорії прокурорської діяльності та безперервного навчання прокурорських кадрів. Діяльність Академії та вивчення зарубіжного досвіду довели, що практика зосередження в одному закладі Інституту підготовки кадрів, Інституту підвищення кваліфікації кадрів, Науково-дослідного центру є оптимальною. Поєднання таких структурних підрозділів забезпечує безперервне навчання прокурорських кадрів і системний підхід до проведення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері прокурорської діяльності та протидії злочинності, підготовки і експертного опрацювання проектів нормативно-правових актів, у тому числі Конституції і законів України. Такі спеціалізовані навчальні заклади створюються для поглибленої підготовки прокурорів у багатьох країнах, наприклад у Франції, Греції, Іспанії, Чехії та інших. Так само у багатьох країнах особа не може працювати в органах прокуратури, маючи лише базову юридичну освіту. Зокрема, у Франції випускник навіть найпрестижнішого університету не зможе одразу стати, наприклад, суддею або прокурором. Для цього потрібно пройти додаткове дворічне навчання в Національній школі магістратури, тобто отримати відповідну спеціалізацію.

За останні два роки свого існування Академія прокуратури України здійснила якісний та кількісний прорив у системі фахової підготовки прокурорсько-слідчих працівників за унікальною навчальною програмою. Нам вперше в Україні вдалося в Інституті підготовки кадрів запровадити практично спрямоване на прокурорську діяльність навчання за спеціалізованим навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». При цьому на навчання за конкурсом на підставі вступних випробувань зараховуються не випускники загальноосвітніх шкіл, а особи, які вже мають диплом бакалавра. Термін навчання, яке здійснюється за навчальним планом, програмами, що передбачають поглиблене вивчення спеціалізованих навчальних дисциплін з урахуванням майбутньої професійної діяльності студентів, становить 1,5 року. Наші магістранти проходять відповідне стажування на посадах слідчих або помічників прокурорів.

Практична спрямованість навчання, окрім спеціалізації навчальних дисциплін, забезпечується і тим, що у навчальному процесі активну участь беруть працівники з великим досвідом практичної роботи, зо-

крема і діючі прокурори, які працюють в Академії на умовах сумісництва. Магістранти мають можливість безпосередньо спілкуватися з прокурорсько-слідчими працівниками, які підвищують в Академії свою кваліфікацію. Крім того, навчальним планом передбачена така обов'язкова навчальна дисципліна, як прокурорський практикум, опанування якої здійснюється на базі відповідних районних і прирівняних до них прокуратур м. Києва. Вона дає змогу наблизити навчальний процес в Інституті підготовки кадрів до практичної діяльності органів прокуратури, сприяє набуттю практичних навичок і вмінь майбутніми прокурорсько-слідчими працівниками і, що важливо, виховує їх.

Цього року ми вперше здійснили набір магістрів і на заочну форму навчання в Інституті підготовки кадрів. При цьому конкурсний відбір на підставі вступних випробувань проходили особи, що вже працюють в органах прокуратури України, мають диплом спеціаліста та виявили бажання поглибити свої знання і отримати диплом магістра.

Постійне використання інформаційних технологій і технічних засобів навчання, у тому числі можливість необмеженого користування інформаційною мережею Інтернет, електронною нормативно-правовою базою, використання науково-педагогічним складом під час проведення занять наочного матеріалу, виконаного за допомогою комп'ютерної техніки, застосування відеотехніки для демонстрації навчальних фільмів, опрацювання процесуальних документів органів прокуратури, моделювання реальних ситуацій так само підвищує ефективність навчального процесу.

Підвищення кваліфікації кадрів у відповідному інституті Академії прокуратури України ми вважаємо однією з ефективних форм безперервного навчання прокурорсько-слідчих працівників і важливим чинником поліпшення якості кадрового складу органів прокуратури. Останнім часом через значну плінність кадрів у системі органів прокуратури, тенденція до зменшення якої намітилася у 2006 році, до прокуратури прийшли молоді люди – випускники вищих навчальних закладів, які не тільки не мають достатнього життєвого досвіду, а й далеко від розуміння проблем прокурорської діяльності, пов'язаної з високим рівнем навантаження, виконанням складних і відповідальних завдань. У 2006 році в органах прокуратури 25% прокурорсько-слідчих працівників працювали за спеціальністю до трьох років. Це зумовлює

необхідність суттєвого підвищення якості та ефективності навчання прокурорів, їх помічників і слідчих.

Керівництво Генеральної прокуратури України, прокурори областей та їх заступники активно беруть участь у навчальних заходах. У навчальному процесі задіяні ветерани органів прокуратури. Систематично залучаються до проведення лекційних і практичних занять досвідчені працівники органів законодавчої, виконавчої і судової влади, представники інших навчальних та науково-дослідних закладів.

Таким чином, у навчальний процес в Академії прокуратури України впроваджуються міжнародні освітні стандарти, реалізується модель ступеневої освіти. Він орієнтований на потреби практики та має на меті ознайомити як магістрантів, так і слухачів з новими напрацюваннями юридичної науки, навчити їх ефективним формам організації і методам прокурорської діяльності, підвищити їх кваліфікацію.

Академія стає зноюю у науковому та освітньому світі. Її працівники беруть активну участь у багатьох наукових конференціях, форумах, круглих столах як в Україні, так і за кордоном, тісно співпрацюють з міжнародними організаціями. Крім того, на нашій базі започатковується проведення міжнародних тренінгових заходів та конференцій. Зокрема, 2 і 3 жовтня 2006 року в Академії відбулась міжнародна науково-практична конференція «Реформування органів прокуратури України: проблеми та перспективи», участь у якій взяли понад 150 осіб, у тому числі експерти Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія), представники з шести зарубіжних країн на рівні генеральних прокуратур та двох міжнародних організацій, народні депутати України, представники судової та виконавчої влади України, провідні науковці.

Ми виходимо з того, що забезпечення високоякісної освіти неможливе без її поєднання з науковою роботою, тому остання є невід'ємною складовою діяльності нашого відомчого навчально-наукового закладу. Наукова діяльність Академії включає планування та виконання фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також підготовку науково-педагогічних кадрів. Метою наукових досліджень є забезпечення органічного поєднання новітніх наукових досягнень з практичними потребами прокурорської діяльності та зі змістом навчального процесу в обох інститутах Академії.

Основним суб'єктом наукової діяльності в Академії є її Науково-дослідний центр. Його завдання – дослідження реформування механізму правоохоронної діяльності та правосуддя; вивчення історії прокуратури та проблемних аспектів організації її роботи на всіх напрямках прокурорської діяльності; сприяння впровадженню в навчальний процес Академії новітніх досягнень юридичної науки і позитивного досвіду прокурорської діяльності; приведення змісту освіти у відповідність до сучасних наукових досягнень у сфері прокурорської діяльності тощо. Варто зазначити, що в системі органів прокуратури до створення у 2005 році Науково-дослідного центру взагалі не існувало окремих наукових підрозділів на кшталт тих, які традиційно функціонували в системі МВС, СБУ та інших правоохоронних органах, що не сприяло підвищенню ефективності прокурорської діяльності.

Належну увагу ми приділяємо і міжнародним зв'язкам. Зокрема, протягом останнього року в Академії відбулася низка подій, пов'язаних з міжнародною діяльністю. Так, наш заклад відвідали Генеральний прокурор Республіки Сербія, Федеральний прокурор Королівства Бельгія, Генеральний прокурор Республіки Корея, Національний директор прокурорської служби Південно-Африканської Республіки, Генеральний прокурор Чеської Республіки, заступник Генерального прокурора Російської Федерації, президент Міжнародної асоціації прокурорів, які виступали перед викладачами, студентами та слухачами Академії, знайомились з історією прокуратури України, загальними умовами, в яких триває навчальний процес.

В Академії проводяться й інші міжнародні заходи, у яких беруть участь представники Генеральної прокуратури України, міністерств і відомств нашої держави та міжнародних організацій. Так, у минулому році за сприяння Посольства США в Україні, Департаменту юстиції США було проведено міжнародний семінар з питань протидії торгівлі людьми. У ньому взяли участь міжнародні експерти із США. За сприяння Координатора проектів ОБСЄ в Україні відбувся тренінг для тренерів – працівників органів прокуратури України з питань протидії торгівлі людьми.

Інновації Академії дістали схвальну оцінку Генеральної прокуратури України, Міністерства освіти і науки України, здобули визнання Міжнародної асоціації прокурорів, Ради Європи, Організації з безпеки та спів-

робітництва в Європі, керівництва органів прокуратури багатьох зарубіжних країн, закордонних вищих навчальних закладів, у тому числі Національної школи магістратури Франції. За зразком Академії прокуратури України Генеральною прокуратурою Російської Федерації створено власну Академію прокуратури. Лише минулого навчального року на базі Академії проведено 11 навчальних і наукових заходів за участю представників іноземних держав і міжнародних організацій.

Академія має багатофункціональний комплекс сучасних споруд, загальна площа яких становить понад 14 тис. м². Введено в експлуатацію новий навчальний корпус, обладнаний сучасною комп'ютерною технікою. Створено належні умови для проживання та відпочинку студентів та слухачів. У річний термін завершується будівництво нового гуртожитку на 250 місць.

Програмою розвитку Академії передбачено функціонування шести регіональних навчально-методичних центрів, міжнародного навчально-тренінгового центру для прокурорських працівників, реорганізацію науково-дослідницького центру в інститут, низку інших заходів, спрямованих на подальше удосконалення її діяльності.

Хочеться зазначити, що спільними зусиллями в Академії зроблено і робиться багато, тому цей перший ювілей — свято не лише для нашого вишу, а й для усієї системи органів прокуратури України загалом.

ІЗ ВИСТУПУ на розширеному засіданні колегії Генеральної прокуратури України

Формат Академії передбачає реалізацію принципу «прокурори навчають прокурорів». Отож понад 60% наших науково-педагогічних працівників мають досвід роботи в органах прокуратури.

ІЗ ВИСТУПУ
НА РОЗШИРЕНОМУ ЗАСІДАННІ КОЛЕГІЇ
ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ,
ПРИСВЯЧЕНОМУ ПИТАННЯМ ДОБОРУ,
РОЗСТАНОВКИ, ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА ВИХОВАННЯ КАДРІВ,
15 квітня 2008 року

*Тези виступу надруковані у журналі
«Вісник Національної прокуратури України»,
2008, № 1*

Як наголошував Генеральний прокурор України Олександр Іванович Медведько, Національна академія прокуратури України у перспективі має стати єдиними «вхідними воротами» для працевлаштування в органах прокуратури України, а підвищення кваліфікації в ній — обов'язковою умовою для призначення на керівні прокурорські посади.

Сьогодні перший заступник Генерального прокурора України Сергій Маркіянович Винокуров вказував на необхідність поступового переходу на комплектування органів прокуратури лише випускниками нашої Академії.

Дійсно, і в цьому зайве переконувати поважне зібрання, Національна академія прокуратури України відбулась як унікальний навчально-науковий комплекс, що уже зараз є важливим суб'єктом кадрової роботи у відомстві.

З одного боку, Академія має всі необхідні атрибути сучасного вищого навчального закладу IV рівня акредитації.

З другого — це єдиний спеціалізований освітній заклад у системі прокуратури України, її гармонійна складова.

Нинішній формат Академії передбачає реалізацію принципу «прокурори навчають прокурорів». Отож понад 60% наших науково-педагогічних працівників мають досвід роботи в органах прокуратури.

У штаті Академії – 4 колишні прокурори областей, 11 керівників структурних підрозділів Генеральної прокуратури.

Як уже зазначалося в доповіді Сергія Маркіяновича Винокурова, загалом у навчальному процесі беруть участь 13 докторів та 41 кандидат наук.

На засадах сумісництва у нас працюють 5 заступників Генерального прокурора України.

До викладання навчальних дисциплін постійно залучаються представники органів законодавчої, виконавчої та судової влади, фахівці з Генеральної прокуратури України, керівники прокуратур обласного та районного рівнів.

А тепер дозвольте зупинитись на проблемних питаннях з основних напрямів діяльності Академії.

У системі підготовки прокурорських кадрів нами реалізована модель ступеневої вищої освіти. Навчання проходить на засадах глибокої прокурорської спеціалізації. Із 33 дисциплін, що викладаються, 21 – спецкурси прокурорської спрямованості.

Нами запроваджено прокурорський практикум на базі прокуратур районів міста Києва. Магістранти набувають навичок прокурорської діяльності з перших днів навчання. Образно кажучи: до обіду вони в аудиторії, після обіду – в прокуратурі.

В Академії діє заочна форма навчання. За нею прокурорсько-слідчі працівники, які мають дипломи спеціалістів, здобувають магістерську освіту. Серед них понад половину – особи, зараховані до кадрового резерву.

Випускники Академії працюють у прокуратурах усіх регіонів України та демонструють високий рівень фахової підготовки. Це неодноразово підтверджували присутні в цій залі прокурори областей.

Перехід України до дворівневої вищої освіти передбачає необхідність рекомендації на навчання до Академії, а також базових вищих навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України після отримання кандидатами дипломів бакалавра.

Передусім це дасть змогу поліпшити якісний склад претендентів на роботу в прокуратурі.

По-друге, Генеральна прокуратура зможе планувати та регулювати комплектування кадрів, враховуючи об'єктивні потреби сьогодення, а не чотирирічної давності.

І нарешті ми зможемо відмовитися від винятково територіального принципу відбору абітурієнтів та удосконалити процедуру їх державного розподілу.

У цьому сенсі доцільно використати французьку модель системи розподілу випускників Національної школи магістратури. Її суть полягає в тому, що всі майбутні прокурори та судді розподіляються залежно від особистого рейтингу за підсумками навчання. Для наших студентів це було б додатковою мотивацією успішного навчання.

Понад те, такий розподіл може стати першим кроком до запровадження конкурсних засад добору кадрів, про що йшлося у доповіді.

Одним із елементів професійної підготовки є підвищення кваліфікації прокурорських кадрів. Нами запропоновано реформування системи його здійснення.

Організаційну основу цієї системи повинні становити:

на центральному рівні – Національна академія прокуратури України;

на регіональному рівні – базові прокуратури, адаптовані до проведення навчальних заходів. Пропонуємо в перспективі створити у них регіональні навчальні центри – майбутні філії Академії. Саме в них, зокрема, може бути організовано підвищення кваліфікації молодих спеціалістів. До речі, в Італії така практика закріплена законом.

Новацією має стати запровадження тренінгової форми навчання прокурорсько-слідчих кадрів і держслужбовців. Підготовка тренерів-викладачів повинна здійснюватись за спеціалізованими програмами.

При цьому Академія має стати єдиним навчально-методичним центром загальнодержавної системи підвищення кваліфікації прокурорських кадрів.

Окрім того, у планах роботи Генеральної прокуратури України щодо проведення тематичних семінарів варто передбачати суб'єктами виконання не тільки відповідні її главки, а й обов'язково – Національну академію прокуратури України.

Академія має здійснювати науково-методичний супровід цих семінарів, контролювати рівень отриманих знань, узагальнювати напрацьоване, проводити анкетування тощо.

Потребує перегляду існуюча періодичність підвищення кваліфікації та коло осіб, що ним охоплюється. Загальне правило – «не менше одного разу на п'ять років», безумовно, має залишитись незмінним. Водночас

особи, зараховані до резерву кадрів, повинні обов'язково проходити додаткове навчання. До того ж його термін необхідно продовжити.

Враховуючи зарубіжний досвід безперервної освіти прокурорів (Франція, Греція, Росія та ін.), доцільно запровадити короткострокові (до п'яти днів) семінари для керівного складу прокуратур обласного рівня.

Окремим напрямом має стати навчання державних службовців, яких в органах прокуратури налічується близько трьох тисяч.

Визначальним моментом взаємодії з органами прокуратури України стало видання Генеральним прокурором України ініційованого Академією наказу № 1183-ц «Про організацію взаємодії органів прокуратури України з Академією прокуратури України».

Але час не стоїть на місці і диктує вимогу вдосконалити окремі положення наказу. Сподіваюся, що багато з висловленого на сьогоднішньому засіданні колегії стане підґрунтям для цього.

Усе зазначене свідчить, що Національна академія прокуратури України системно інтегрована до процесу підготовки, добору, розстановки та виховання прокурорсько-слідчих кадрів.

Тому настав час закріпити це на законодавчому рівні. Відповідні положення вже включені до проекту Закону України «Про прокуратуру». Діяльність Академії буде регламентовано окремою статтею.

Між тим у чинному Законі «Про судоустрій України» стаття 129 стосується винятково діяльності Академії суддів.

Потрібно також врегулювати статус науково-педагогічного складу, аспірантів і магістрантів Академії, особливо у період стажування останніх в органах прокуратури. Деяко зі сказаного вже відображено у згаданому законопроекті та підтримано профільним Комітетом Верховної Ради України.

Хочу висловити щире подяку керівництву Генеральної прокуратури України, без постійної підтримки та сприяння якого досягнення Академії неможливо уявити.

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ підготовки кадрів

Висока кваліфікація кадрів є важливим компонентом будь-якої діяльності. І прокурорська — не виняток. Потреба напрацювання нових підходів до отримання спеціалізованої вищої освіти обумовила створення 2002 року при Генеральній прокуратурі України Академії прокуратури України.

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

*Стаття надрукована у газеті
«Голос України», 2009, № 16*

Реформування органів прокуратури України збіглося у часі з повноцінним входженням України до європейського наукового та освітянського простору — приєднанням до Болонської декларації Європейських університетів. Про долучення до цього процесу розповідає ректор Національної академії прокуратури України Григорій СЕРЕДА.

Висока кваліфікація кадрів є важливим компонентом будь-якої діяльності. І прокурорська — не виняток. Потреба напрацювання нових підходів до отримання спеціалізованої вищої освіти обумовила створення 2002 року при Генеральній прокуратурі України Академії прокуратури України.

Характерно, що Академія одна з перших в Україні обрала шлях впровадження Болонських стандартів. Створена у короткі терміни науково-освітянська установа — гармонійна складова прокуратури, системно до неї інтегрована. Академія має IV рівень державної акредитації. У жовтні 2007 року Указом Президента України Віктора Ющенка їй надано статус національної.

Пріоритети діяльності нашого навчального закладу визначаються інтересами прокурорської практики: поставлені завдання обумовили його структуру та основні напрями роботи.

Складовими Академії є Інститут підготовки кадрів, Інститут підвищення кваліфікації кадрів, Науково-дослідний інститут, десять кафедр, аспірантура, дев'ять відділів і бібліотека.

Закономірно, що головний напрям діяльності — підготовка кадрів. Чинна ліцензія дає змогу щорічно навчати 300 магістрантів за денною і

заочною формами. На навчання зараховуються на конкурсних засадах особи, які вже мають диплом бакалавра правознавства. До системи їх відбору запозичено досвід європейських вищих навчальних закладів і передбачено встановлення високого середнього бала за додатком до диплома як умову допуску до складання вступного випробування. Мотивується це тим, щоб до прокуратури приходили найкращі. На заочну форму навчання зараховуються переважно перспективні прокурорські працівники, які закінчили так звані небазові вищі навчальні заклади. Значна частина магістрантів-заочників перебуває у резерві кадрів для висунення на вищі посади.

Запроваджена в Академії магістерська навчальна програма є глибоко спеціалізованою. Підготовка магістрів поєднує теоретичну та практичну частини. Термін першої з них – півтора року. Здійснюється вона за планами і програмами, що не мають аналогів в Україні. Магістранти вивчають спеціалізовані дисципліни з урахуванням майбутньої професійної спрямованості. Яскравий приклад тому: з 27 навчальних дисциплін 17 – прокурорські спецкурси. Важливу роль відіграє участь у навчальному процесі досвідчених практичних працівників прокуратури. І це, безумовно, сприяє ознайомленню з особливостями прокурорської діяльності.

Опанувавши теоретичний курс, магістранти проходять піврічне стажування, вже перебуваючи на посадах помічників прокурорів або слідчих. По його завершенні проводиться захист магістерських робіт, складається комплексний державний іспит, відбувається урочисте вручення дипломів магістрів права. Одночасно випускники отримують перший прокурорський класний чин і розподіляються до органів прокуратури всіх регіонів України. Високий рівень їх знань відзначають керівники на практиці.

Академія прагне надати випускникам якісну освіту.

Як бачимо, володіючи фундаментальними теоретичними знаннями і педагогічною майстерністю, вони не втрачають навичок прокурорської роботи. До навчальних заходів постійно залучаються керівні працівники структурних підрозділів Генеральної прокуратури України, прокуратур областей і прирівняних до них прокуратур. Тобто реалізовується принцип «прокурори навчають прокурорів». Це – не суто відомчий підхід, а загальноєвропейська тенденція. У більшості країн Європи особа не

може працювати в органах прокуратури, маючи лише базову юридичну освіту.

Прикладів створення спеціалізованих вищих навчальних закладів можна наводити багато. Це і Франція, яка, власне, таку систему започаткувала, і Греція, і Іспанія, і Румунія, і Чехія, та багато інших. Генеральний прокурор України Олександр Медведько не раз наголошував, що у перспективі Національна академія прокуратури України має стати єдиними «вхідними воротами» для первинного призначення в органи прокуратури, а підвищення кваліфікації в ній – обов'язковою умовою висунення на керівні посади.

Усі цивілізовані країни реалізують професійний принцип отримання та вдосконалення освіти впродовж усього життя. Академія також його дотримується, отже, другим напрямом її діяльності є післядипломна освіта. Ліцензія дає право проводити її стосовно 900 прокурорсько-слідчих працівників щорічно, а періодичність проходження у прокуратурі, як правило, – не рідше одного разу на п'ять років, і тривалість зазвичай – три тижні. Хоча останній термін може змінюватися від одного тижня до місяця залежно від категорій посад слухачів. За час існування Академії у ній підвищили кваліфікацію понад 5 тисяч осіб. Окрім працівників прокуратури навчання за спеціальними програмами проходили слідчі Міністерства внутрішніх справ України і дізнавачі Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Крім того, професорсько-викладацький склад Академії бере активну участь у проведенні навчально-методичних заходів у прокуратурах обласного рівня.

Започатковано підвищення кваліфікації державних службовців органів прокуратури, на яких раніше його єдина система не поширювалася. Потреба в їхньому навчанні очевидна, і зазначену категорію слухачів уже внесено до відповідного календарного плану. На цьому напрямі роботи ми намагаємося переходити до популярних в Європі тренінгових форм навчання.

Висока ефективність навчального процесу та надання допомоги прокурорській практиці неможливі без наукового підґрунтя. Тому третім напрямом діяльності Академії є наукові дослідження.

У 2005 році було створено Науково-дослідний центр, який торік реорганізовано в Науково-дослідний інститут. Слід зазначити, що раніше

окремих наукових установ, таких як у Міністерстві внутрішніх справ або Службі безпеки України, в прокуратурі не було взагалі.

Академія видає журнал «Вісник Національної академії прокуратури України», який має статус фахового юридичного видання.

Наукова робота орієнтована на потреби прокурорської практики. Основними напрямками є дослідження проблем реформування органів прокуратури України, різноманітних аспектів організації її роботи в контексті наближення до європейських стандартів, сприяння впровадженню у процес підготовки та підвищення кваліфікації прокурорських кадрів новітніх досягнень юридичної науки і позитивного досвіду прокурорської діяльності. Скажу про деякі наукові результати. Лише у 2008 році науково-педагогічними працівниками Академії видано 27 монографій і підручників, 167 наукових статей і тез наукових доповідей, проведено правову експертизу 61 законопроекту.

Активно залучається до науки студентське наукове товариство. Торік спільно з Національною академією Служби безпеки України проведено міжвузівську наукову конференцію студентів, курсантів і аспірантів. З метою заохочення більш широкого загалу студентства до наукової роботи планується започаткувати разом з Українською асоціацією прокурорів конкурс на кращу магістерську роботу.

Запорукою успішного функціонування завжди буде матеріально-технічна база. Сьогодні Академія – це багатофункціональний комплекс споруд, загальною площею майже 16 тисяч квадратних метрів. Усі магістранти та слухачі на період навчання забезпечуються гуртожитком.

Для належної організації навчального процесу маємо достатню кількість комп'ютерів, підключених до Інтернету. Це дає змогу впевнено використовувати інформаційно-комунікативні технології, що стало невід'ємною складовою роботи Академії. Завдання з пошуку певних матеріалів за допомогою електронних ресурсів і опрацювання їх перед заняттями є звичним явищем.

Велику увагу приділено міжнародній співпраці. Лише за останній рік в Академії проведено 18 заходів міжнародного характеру, у тому числі 7 міжнародних семінарів і тренінгів та 2 міжнародні круглі столи. Загалом з квітня 2005 року, коли я очолив Академію, на її базі проведено 56 заходів міжнародного характеру, зокрема 4 міжнародні науково-практичні конференції, 21 міжнародний семінар і тренінг. За останні

два роки Академію відвідали 22 іноземні делегації. В їхньому складі – генеральні прокурори Південної Кореї, Данії, Чехії, Південної Африки, Швейцарії, В'єтнаму, Чилі, Бельгії, заступники Генерального прокурора Росії, Президент і Генеральний секретар Міжнародної асоціації прокурорів та Генеральний секретар Міжнародної асоціації антикорупційних органів.

Ми підтримуємо зв'язки з такими зарубіжними партнерами, як Національна школа магістратури Франції, Судова академія Чехії, Академія Генеральної прокуратури Російської федерації, Інститут вивчення проблем законності і правопорядку та підвищення кваліфікації кадрів органів прокуратури при Генеральній прокуратурі Казахстану.

2008 року Академію прийнято до Лісабонської мережі, яка об'єднує заклади держав Європи, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації, суддів і прокурорів. Перспективи розвитку цієї мережі є важливими в контексті європейських інтеграційних процесів, вироблення єдиних стандартів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Національна академія прокуратури України плідно співпрацює з Радою Європи, ОБСЄ, Програмою розвитку ООН, посольствами США, Франції і Швейцарії.

Вивчення європейського досвіду засвідчило доцільність урегулювання статусу навчальних закладів подібного типу на законодавчому рівні. Це вже зробили Франція, Румунія, Туреччина, Македонія, Албанія, Грузія, Молдова та інші. Думаю, слід іти саме цим шляхом, оскільки специфіка роботи такого вищого навчального закладу, як Академія, істотно відрізняється від загальних засад діяльності вітчизняної вищої освіти.

Упевнений, Академія і надалі динамічно розвиватиметься, що дасть змогу забезпечити нашу державу прокурорськими кадрами, які відповідатимуть найвищим європейським стандартам.

НОВЕ ПОПОВНЕННЯ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ

У Національній академії прокуратури України відбулася урочиста церемонія випуску прокурорів-магістрантів. Цього дня 74 випускники навчального закладу отримали погони, дипломи, академічні знаки та направлення на роботу в органи прокуратури.

Під час привітальної промови ректор Академії Григорій Серєда наголосив, що за час навчання у виші випускники опанували понад 40 навчальних дисциплін, пов'язаних із прокурорською діяльністю, психологічними та етичними аспектами її здійснення, набули практичного досвіду в районних прокуратурах і одразу після випуску розпочнуть застосовувати знання, які вони здобули в Академії, на посадах в органах прокуратури України.

Зазначимо, що Академія була і лишається єдиним вищим навчальним закладом у системі органів прокуратури держави. Колектив вишу пішов шляхом впровадження загальноосвітніх тенденцій, стандартів Болонського процесу реалізації ступеневої освіти. Модель зосередження в одному закладі напрямів підготовки, підвищення кваліфікації кадрів і науково-дослідницької діяльності виявилася оптимальною. Вдале поєднання структурних підрозділів сприяло створенню цілісної освітньо-наукової системи, покликаної забезпечувати подальше стабільне функціонування прокуратури як одного з найважливіших елементів механізму держави.

Інновації вишу вже отримали схвальну оцінку Міністерства освіти і науки України, Міжнародної асоціації прокурорів, генеральних прокурорів багатьох країн світу.

ЧИ ПОТРІБЕН нам і на дуду грець?

Навчатись «понемногу — чому-нибудь и как-нибудь» — нерозумно, невігідно, алогічно. Усім галузям потрібні міцні професіонали, а не і швець, і жнець, і на дуду грець.

ЧИ ПОТРІБЕН НАМ І НА ДУДУ ГРЕЦЬ?

*Стаття надрукована у газеті
«Голос України», 2009, № 201(4701)*

Національна академія прокуратури України почалася з інституту підвищення кваліфікації прокурорських кадрів. На його базі, першою у колишньому СРСР, відкрилася Академія. Сьогодні — це вищий спеціалізований заклад, в якому два роки за рекомендаціями обласних прокуратур навчаються бакалаври права.

Здавалося б, успішний заклад, визнаний європейською спільнотою і активно діючий в межах Болонської системи, який матиме подальшу розкрутку. Причому щодо підвищення якості освіти. Розширюватись закладу потреби немає — обсяги «виробництва штучної продукції» у вигляді висококваліфікованих спеціалістів відомство цілком задовольняють. Тобто на 11-тисячну армію прокурорів достатньо одного ефективно працюючого спеціалізованого навчального закладу.

«Мы все учились понемногу — чему-нибудь и как-нибудь...»

Схоже, це вже не про нас. Нинішня молодь прагне до вузької спеціалізації. Хоче бути дипломованими професіоналами, яких чекають на Заході. Так вимагає Болонська система, яку сучасна українська влада обожає, часом нехтуючи власним досвідом і традиціями. Про це писано-переписано. Це вже не дивує.

Дивує непослідовність і маятникова політика можновладців. Поясню. Якщо ми так уперто пнемося в Європу, логічно придивитися і прислухатися: а як там?

Там давно професійна підготовка прокурорів, суддів та працівників органів правопорядку є запорукою національної безпеки країни та її правової системи.

А у нас? А у нас теж. Проте... За роки незалежності зроблено кардинальні кроки в створенні кузні кадрів для зазначених структур.

Зокрема, для «ока государевого», в системі якого успішно функціонує Національна академія прокуратури України (НАПУ).

Мета викладацького колективу — підготувати фахівців, здатних виконувати прокурорські обов'язки з моменту призначення на посаду. Чи виходить це у 13-ти докторів та 42-х кандидатів наук, колишніх прокурорів областей і нинішніх заступників Генпрокурора (працюють за сумісництвом)? Ще б пак. Адже спеціалізація в Академії — з перших днів навчання, яке супроводжується практикою в прокуратурах столиці (перший рік) і в областях — сім місяців до захисту диплома магістра.

— Нещодавно Генеральна прокуратура проаналізувала рівень підготовки випускників усіх ВНЗ, які готують кадри для відомства, — розповідає проректор — директор Інституту підготовки кадрів НАПУ Олександр ТОЛОЧКО. — Професіоналізм наших магістрів виявився істотно вищим, ніж випускників базових, у тому числі класичних ВНЗ. За досвідом до нас звертаються росіяни, молдовани, грузини, казахи, білоруси, колеги з інших країн. А торік НАПУ прийнято до Лісабонської мережі, яка створена 1995 року для консолідації зусиль і обміну інформацією між закладами, що готують і підвищують кваліфікацію прокурорів і суддів.

Та ось біда — є «думка» ліквідувати цю кузню кадрів. «Думка» ця — у вигляді законопроекту про зміни і доповнення до закону про вищу освіту. Якщо парламент його ухвалить, в Україні не буде спеціалізованих ВНЗ, які готують дипломатів, військових, держслужбовців тощо.

То це і є адаптація до Болонської системи, про яку так наполегливо говорять в Міносвіти? Спочатку йти на зближення з нею, досягти певних результатів, затративши значні моральні, фізичні та фінансові ресурси, а потім раптово змінити курс і відповзти назад — це і є входження до Європи? Ну-ну...

Для загалу нагадаю: змінами до Закону України «Про вищу освіту» передбачено, зокрема, створення академій за умови кількості студентів стаціонару... не менше двох тисяч. У якого відомства може бути такий спеціалізований ВНЗ?

Неприйнятними є, на думку фахівців, й інші норми законопроекту. Практики і науковці єдині в одному: закон має бути рамковим, а не регулятивним. Стандарти спеціалізованої підготовки повинен встановлювати сам замовник кадрів. Хіба в Болонській декларації не про це йдеться, панове чиновники МОНУ? Тож як пояснити ваші дії, як не інволюцією?

У стінах Нацакадемії прокуратури останнім часом дедалі частіше проводяться практичні конференції, дискусії про спеціалізовану підготовку служителів Феміди і правоохоронців. На останній, організованій Міжнародною асоціацією прокурорів, лейтмотивною була думка про те, що навчатись «понемногу — чому-нибудь и как-нибудь» — нерозумно, не вигідно, алогічно. Усім галузям потрібні міцні професіонали, а не і швець, і жнець, і на дуду грець.

Дивно, що когось ще треба в цьому переконувати.

Іван ІЛЛЯШ

Авторитетна думка:

Ірина ВОЙТЮК, голова Бюро Лісабонської мережі, член ради директорів Міжнародної організації закладів суддівської освіти, ректор Академії суддів України:

— Підготовка суддів та прокурорів уже багато років є пріоритетним напрямом діяльності Ради Європи.

Вона сприяла створенню так званої Лісабонської мережі, активно підтримує створення спеціалізованих закладів суддівської та прокурорської освіти у постсоціалістичних країнах. Слід зазначити, що в багатьох державах поняття «магістрат» (не плутати з «магістром») об'єднує в собі і суддю, і прокурора.

Належне функціонування судів та прокуратури неможливе без професійної підготовки у державному спеціалізованому навчальному закладі. Першим серед таких була Школа магістратури у Франції, існують вони, зокрема, у Португалії, Іспанії, Німеччині, Нідерландах, Данії тощо.

Сьогодні юристів готують у 288 українських навчальних закладах. Однак жоден з них не надає випускникам прикладних навичок, необхідних для роботи в суді чи прокуратурі.

Навчання суддів та прокурорів — функція держави, тому повинна здійснюватися за її рахунок.

В Україні діють відповідні ВНЗ, які відповідають європейським стандартам, визнані суддівською та прокурорською спільнотами. Такими закладами є Академія суддів та Національна академія прокуратури України.

КОРИСНИЙ ДОСВІД СТАНЕ У ПРИГОДІ

Уже гарною традицією в Національній академії прокуратури України стало запрошення прокурорів і з близького, і з далекого зарубіжжя.

Так, нещодавно до Академії завітав Генеральний секретар Міжнародної асоціації антикорупційних органів, начальник управління міжнародного співробітництва Верховної народної прокуратури КНР Є Фенг. А днями своїм досвідом ділилися Генеральний прокурор Швейцарської Конфедерації Ервін Беелер і федеральний прокурор Марія Шнеблі, а також в'єтнамська делегація в складі 12 осіб на чолі з Генеральним прокурором Верховної народної прокуратури Соціалістичної Республіки В'єтнам Тран Квок Вуонгом.

Зустрічі проходили в дружній та невимушеній атмосфері. Студенти та слухачі Академії змогли не лише поспілкуватися з майбутніми колегами, а й поглибити свої знання. Вони дізналися про особливості прокурорської діяльності в Китаї, Швейцарії та В'єтнамі, отримавши корисну інформацію для свого професійного зростання.

Гості були приємно вражені Академією. Тому під час зустрічі з її ректором Григорієм СЕРЕДОЮ з цікавістю знайомилися з порядком підготовки та підвищення кваліфікації кадрів органів прокуратури України на базі Академії, умовами, в яких відбувається навчальний процес, відвідали експозицію Музею історії прокуратури України.

Вони залишили запис у Книзі почесних гостей Академії.

ПЛІДНА РОБОТА триватиме

Наші читачі мають змогу бути обізнаними з практичним аспектом кожної з наукових проблем, розглянутих на сторінках часопису.

ПЛІДНА РОБОТА ТРИВАТИМЕ

«Вісник Національної академії прокуратури України», 2010, № 4

З привітальним словом з нагоди п'ятиріччя «Вісника Національної академії прокуратури України» на сторінках журналу виступив ректор Академії Григорій СЕРЕДА.

Шановні автори та читачі!

Сьогодні є приємна нагода привітати вас з п'ятою річницею заснування наукового фахового видання «Вісник Національної академії прокуратури України».

З часу виходу журналу в світ редакційна рада і редакційна колегія вживають заходи для забезпечення передусім прокурорської спрямованості статей. Основними дописувачами виступають керівники та оперативні працівники Генеральної прокуратури України, прокуратур обласного і районного рівнів. Таким чином, наші читачі мають змогу бути обізнаними з практичним аспектом кожної з наукових проблем, розглянутих на сторінках часопису.

Постійними авторами видання є вчені-правознавці. Серед них академіки та член-кореспонденти Національної академії наук України і Національної академії правових наук України. Теоретичні розробки цих науковців допомагають у роботі практикам, сприяють підвищенню їх професійної кваліфікації.

Важливе місце на сторінках журналу відводиться публікаціям науково-педагогічних працівників Академії та інших вищих навчальних закладів.

У статтях, підготовлених ними, основна увага зосереджується на поєднанні кращого світового досвіду з практикою вітчизняних досягнень, верховенстві права, удосконаленні прокурорської діяльності та її нормативному врегулюванні.

До обговорення актуальних питань, що виникають в роботі органів прокуратури, постійно залучаються наукові й практичні працівники зарубіжних країн. Своїм досвідом із читачами ділилися, зокрема, колеги з Російської Федерації, Азербайджану, Вірменії, Казахстану, а також Чеської Республіки, Республіки Сербія.

Відзначаючи п'ятиріччя «Вісника Національної академії прокуратури України», висловлюємо щирі подяку всім авторам, які активно сприяють виданню журналу та готують публікації, максимально наближені до потреб прокурорсько-слідчої практики. Сподіваємось, така плідна робота триватиме і надалі.

ПОПОВНЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО ПОЛКУ

У Національній академії прокуратури України відбувся черговий випуск магістрів денної форми навчання.

Як зазначає ректор вишу Григорія СЕРЕДА, цього року зі стін навчального закладу вийшов 141 випускник, 70 відсотків із них отримали дипломи з відзнакою. За час навчання в Академії вони здобули знання за всіма напрямками прокурорської діяльності та отримали навички їх практичного застосування. І вже найближчим часом магістри права будуть використовувати їх на посадах в органах прокуратури.

Головною метою Академії є забезпечення органів прокуратури новою генерацією прокурорських кадрів, здатних на високому рівні захищати інтереси держави та громадян. Для цього розроблено й впроваджено єдину в державі спеціалізовану магістерську програму підготовки прокурорських кадрів. В Академії застосовується новий підхід до набору студентів. Вступники повинні пройти перевірку і відбір на відповідність майбутній професії в кадрових підрозділах обласних прокуратур, а також отримати направлення для вступних іспитів.

Грунтовна підготовка студентів забезпечується високопрофесійним науково-педагогічним колективом Академії, який сформований із числа прокурорських працівників та науковців. Крім одержання теоретичних знань, студенти також проходять прокурорський практикум. На ньому вони залучаються до проведення окремих слідчих дій, прокурорських перевірок, судових засідань у кримінальних та цивільних справах.

Серед тих, хто цього дня завітав до навчального закладу, щоб привітати майбутніх прокурорів, – Генеральний прокурор України Олександр Медведько, суддя Конституційного Суду України Сергій Винокуров, заступник міністра освіти і науки України Євген Сулима, прокурор міста Києва Юрій Ударцов, голова Шевченківської районної у місті Києві державної адміністрації Віктор Пилипишин та інші поважні гості.

ПРОФЕСІОНАЛІВ для прокуратури готує лише Академія

Головна мета висококласного колективу Академії – забезпечення органів прокуратури кадрами, здатними на високому рівні захищати інтереси держави та громадян.

ПРОФЕСІОНАЛІВ ДЛЯ ПРОКУРАТУРИ ГОТУЄ ЛИШЕ АКАДЕМІЯ

*Стаття надрукована у газеті
«Голос України», 2010, № 113(4863)*

Цього року магістрами стали 141 студент (70 відсотків отримали диплом із відзнакою). Усі випускники забезпечені першим робочим місцем. Щороку до Академії за направленнями вступають 150 абітурієнтів на стаціонар і 150 – на заочну форму навчання. Потенціал НАПУ, аналога якій немає в жодній країні СНД, дає змогу готувати вдвічі більше фахівців.

Скарга читачів привела кореспондента газети до однієї з міськрай-прокуратур Київщини. Її керівник, молодий і вельми амбітний, зустрів непрошеного гостя, м'яко кажучи, непривітно. Розмова, набираючи обер-тів, виходила вже за рамки дипломатії та поваги, коли раптово у журналіста постало питання: «Ви, часом, не випускник Національної академії прокуратури?»

З'ясувалось, що ні. Але прокурор помітно знітився, опустил голову. Куди й поділися самовпевненість і агресія. Прощаючись, він вибачився за свою поведінку, і щодо цього подумалося: треба усі прокурорські кадри пропустити через НАПУ...

Минулого тижня вона випустила чергову команду професіоналів. Реклами Академія не потребує (туди з вулиці не вступиш), але в ній побувати варто ректорам усіх ВНЗ. Щоб повчитись, як кожную бюджетну копійку використовувати з максимальною вигодою і користю, щоб пе-

рейняти досвід організації навчально-виховного процесу, соціально-побутових умов праці та відпочинку тощо.

Хочеться вірити: випускники НАПУ продуктивно розпоряджатимуться знаннями, отриманими в цьому закладі, на робочих місцях.

Головна мета висококласного колективу Академії – забезпечення органів прокуратури кадрами, здатними на високому рівні захищати інтереси держави та громадян.

Керівництвом Генеральної прокуратури і ВНЗ розроблено й впроваджено єдину в країні спеціалізовану магістерську програму підготовки правоохоронців.

Студентами НАПУ можуть бути бакалаври права, що проходять перевірку і відбір на відповідність майбутній професії в кадрових підрозділах регіональних прокуратур, які, по суті, і рекомендують абітурієнтів на дворічне (стаціонар) навчання.

– У межах Академії, – розповідає ректор НАПУ Григорій СЕРЕДА, – працюють Інститут підготовки кадрів та Інститут підвищення кваліфікації (забезпечує постійне навчання прокурорсько-слідчих працівників). Їхня робота нерозривно пов'язана з науковою діяльністю, головний суб'єкт якої – Науково-дослідний інститут. Його пріоритетний напрям – дослідження актуальних проблем діяльності органів прокуратури.

Магістрів права випускають усі, кому не ліньки, але професіоналів для прокуратури готує лише НАПУ, – справедливо зауважували поважні гості урочистого зібрання, серед яких був Генпрокурор Олександр Медведько. Він і вручав дипломи «новоспеченим» магістрам, які мають подавати приклад у виконанні службових обов'язків.

Іван ГОШКО

УЧИТЬ ПО-ЕВРОПЕЙСКИ

Учебные заведения, обеспечивающие профессиональную подготовку судей и прокуроров, должны быть независимыми от всех ветвей власти.

УЧИТЬ ПО-ЕВРОПЕЙСКИ

Европейские стандарты подготовки профессиональных прокуроров и судей vs. украинские реалии

*Статья напечатана в газете
«Юридическая практика», 2010, № 48(675)*

Важным вопросом, решаемым в ходе продолжающейся реформы украинской судебной системы и будущей реформы прокуратуры, является создание действенной системы подготовки профессиональных кадров — судей и прокуроров соответственно. В Украине нарабатан определенный опыт в этих вопросах: уже не первый год действуют Академия судей Украины (на ее базе согласно Закону Украины «О судоустройстве и статусе судей» должна быть создана Национальная школа судей) и Национальная академия прокуратуры Украины (НАПУ). Их деятельность во многом соответствует европейским критериям профессиональной подготовки судей и прокуроров, однако комплексно этот вопрос в Украине не урегулирован.

К примеру, получив четкий узаконенный статус, Академия судей Украины должна определиться с программами первичной специализированной подготовки, критериями отбора и подготовки преподавателей, их качественного состава, другими практическими аспектами по реализации предписаний закона.

В то же время для Национальной академии прокуратуры ныне, пожалуй, основное — добиться закрепления своего статуса в Законе Украины «О прокуратуре» как единственного специализированного образовательного заведения в системе прокуратуры. В редакции законопроекта «О прокуратуре» № 2491, принятого парламентом в первом чтении, речь

идет и о других ведомственных научно-образовательных центрах, но в предложениях, предоставленных профильному Комитету, специалистами НАПУ отстаивается целесообразность функционирования одной Академии, а не более-менее разветвленной системы самостоятельных центров подготовки будущих прокуроров. Никакое другое образовательное заведение не может обеспечить надлежащую подготовку кадров для органов прокуратуры, считает НАПУ и предлагает закрепить в законе такое квалификационное требование к лицу, претендующему на должность прокурора, как прохождение первичной специализированной подготовки в Национальной академии прокуратуры Украины.

С целью консолидации усилий и обмена информацией между учебными заведениями, осуществляющими профессиональную подготовку и повышение квалификации судей и прокуроров, в рамках совместной программы Европейского Союза и Совета Европы в Украине «Прозрачность и эффективность судебной системы Украины» на базе Национальной академии прокуратуры Украины 25–26 ноября 2010 года была проведена международная научно-практическая конференция «Европейские стандарты профессиональной подготовки прокуроров и судей» (конференция), собравшая экспертов из девяти европейских государств. В ходе пленарных заседаний и тематических сессий были детально обсуждены место и роль специализированных учебных заведений в подготовке профессиональных кадров и приоритетные направления усовершенствования украинских моделей подготовки прокуроров и судей, с учетом европейской практики.

По образному выражению председателя Высшей квалификационной комиссии судей Украины Игоря САМСИНА, «судьи и прокуроры начали объединяться», ведь «они работники одного цеха, у них общий технологический процесс, при надлежащем расследовании дела всегда будет надлежащее законное судебное решение», да и цель общая — защита прав и интересов человека. В Центральной и Западной Европе даже обучение судей и прокуроров совместное, но Украине это пока что не грозит — каждая академия отстаивает свою узковедомственную нишу. Общие только стратегические задания — организовать процесс специальной подготовки кандидатов в судьи и прокуроры, приближенный к европейским стандартам.

Неудивительно, что первый день конференции работала в пленарном режиме, рассматривая вопросы, актуальные как для подготовки судей, так и прокуроров, а дальше заседания проходили в формате рабочих групп для судей и прокуроров отдельно.

Так, «прокуроры» обсудили вопросы обеспечения статуса заведений профессиональной подготовки прокуроров, критерии отбора кандидатов в прокуроры для обучения и первичной подготовки, аспекты реализации программ такой первичной подготовки и дальнейшего повышения квалификации.

В фокусе внимания «судей» оказались методы и способы оценивания знаний кандидатов на должности судей, организация процесса специальной подготовки, содержание учебных программ первичной подготовки судей, а также формы и методы итогового контроля полученных кандидатами в судьи знаний и навыков. Основу обсуждения составили отчеты проекта ЕС «Поддержка Академии судей Украины» и совместного проекта «Прозрачность и эффективность судебной системы Украины», а также проекты соответствующих положений (например, о порядке тестирования кандидатов на должность судьи с целью определения общего уровня теоретических знаний в сфере права), которые предстоит утвердить Высшей квалификационной комиссии судей Украины.

На европейских стандартах профессиональной подготовки судей и прокуроров в той или иной мере остановился каждый из докладчиков пленарной части конференции. В частности, отметим доклады эксперта Совета Европы Кристины Кожокару (Республика Молдова), почетного

президента палаты апелляционного суда, эксперта из Франции Жан-Жака Хейнца и судьи португальского административного трибунала Хорхе Кардосо Кортеса.

Г-жа Кожокару обратила внимание на неявно выраженное требование унификации программ подготовки прокуроров и судей, хотя бы на определенном этапе обучения — в рамках уголовной юстиции профессии судьи и прокурора взаимодополняемые, для лица должны быть созданы условия для исполнения обязанностей как судьи, так и прокурора — достичь этого можно, если их обучение общее или взаимозачетное. Ныне 2/3 государств Европы, присоединившихся к Лиссабонской системе, институциональные компетенции для судей и прокуроров унифицировали.

«Учебные заведения, обеспечивающие профессиональную подготовку судей и прокуроров, должны быть независимыми от всех ветвей власти, — считает г-н Кардосо Кортес. — Они должны быть автономны в вопросах финансирования, подбора преподавательского состава, институциональных вопросах». Эксперт также обратил внимание на требования к преподавательскому составу: это должны быть практикующие судьи и прокуроры, занимающиеся преподаванием по совместительству на контрактной основе, причем трехлетний контракт может быть продлен не более одного раза.

Жан-Жак Хейнц выступил с докладом об особенностях систем подготовки судей и прокуроров в европейских государствах: Франции, Италии, Португалии, Нидерландах.

Также приведем несколько тезисов из доклада ректора НАПУ Григория СЕРЕДЫ, рассказавшего об украинском опыте подготовки кадров для органов прокуратуры и сравнившего его с европейскими моделями.

По словам г-на Середы, в Европе существует, по меньшей мере, четыре модели подготовки кадров для органов прокуратуры.

Первая и наиболее распространенная модель заключается в том, что сначала получается полное высшее юридическое образование в классическом университете, после этого претендент на должность прокурора или следователя проходит профессиональную подготовку в специализированном (как правило, ведомственном) учебном заведении, условием поступления является конкурсный отбор, обучение продолжается от шести месяцев до трех лет, причем большая его часть — стажировка или практика в органах прокуратуры. По окончании обучения выпускник

получает сертификат. Назначение на должность происходит по рейтингу без дополнительных экзаменов.

Вторая модель — одноступенчатая, претендовать на замещение должности прокурора или следователя может выпускник классического вуза, без специальной подготовки. Фактически такой «специалист» получает необходимые навыки непосредственно в процессе исполнения своих должностных обязанностей.

Третья модель — все обучение будущего прокурора (с первого курса) происходит в специализированном заведении, подчиненном прокуратуре (ныне так построена система подготовки прокурорских кадров в России).

Четвертую модель подготовки прокурорских кадров г-н Середа назвал разновидностью первой — это украинская модель: в НАПУ принимаются лица, получившие базовое высшее юридическое образование (бакалавры) и получающие по окончании обучения диплом магистра. Опыт украинской академии прокуратуры (с одной стороны, классического вуза IV уровня аккредитации, с другой — специализированного ведомственного учебного заведения) доказывает, что в рамках обучения по магистерской программе можно решить задачу профессиональной подготовки кадров для органов прокуратуры. Однако это не означает, что реформирование органов прокуратуры не затронет Национальную академию прокуратуры Украины. По словам Григория Середы, Академия может быть трансформирована в исключительно ведомственное специализированное учебное заведение с целью обеспечения последипломной подготовки юристов-магистров для занятия должностей в органах прокуратуры и регулярного повышения прокурорскими работниками своей квалификации — то есть сравнится по своей роли и статусу с Академией судей Украины.

Алексей НАСАДЮК

У ПРОКУРАТУРИ – НОВЕ ПОПОВНЕННЯ

Випуск студентів — подія для будь-якого вишу. У Національній академії прокуратури вона зібрала і, звісно, самих випускників та їхніх викладачів, і батьків, і колишніх випускників та друзів.

Примітність цього річного випуску, на думку ректора Академії Григорія СЕРЕДИ, в тому, що він став найчисленнішим, — дипломи отримали 149 майбутніх прокурорів і слідчих. Всі вони на час навчання опанували майже 30 спеціалізованих навчальних дисциплін, набули практичного досвіду в прокуратурах різних рівнів, захистили магістерські роботи та успішно склали державні іспити. Відтак прокурорські колективи поповняться молодими та амбітними кадрами, які, як прозвучало під час урочистостей, завжди були провідниками прогресивних змін і новацій у прокурорській справі.

Щодо власне Академії, то за словами присутнього на урочистостях заступника Генерального прокурора України Віктора Войцишена, який разом зі своїми колегами вручав новоспеченим магістрам дипломи, авторитет фахівців, підготовлених Академією, є безперечним, що підтверджується відгуками керівників про роботу випускників вишу попередніх років.

— Щороку керівництво Генеральної прокуратури вкотре переконується у правильності започаткування нового шляху в підготовці кадрів. Пріоритети функціонування нашого закладу ще з часу його створення були визначені інтересами повсякденної практики. А запроваджена в Академії навчальна програма є професійно орієнтованою й поєднує теоретичну та практичну складові. Здійснюється вона за планами і програмами з вивченням спеціалізованих дисциплін та з урахуванням майбутньої професійної спрямованості. Адже дві третини навчальних предметів — це прокурорські спецкурси. Саме ці особливості й виділяють Академію з-поміж інших вищих навчальних закладів, — зазначив Віктор Войцишен, побажавши майбутнім випускникам бути небайдужими, активними, а найголовніше — чесними і принциповими прокурорами і слідчими.

ПРОКУРОРОВ ДОЛЖНЫ ГОТОВИТЬ прокуроры

Особое значение для построения правового государства и обновления прокурорской системы приобретает подготовка специалистов для работы в прокуратуре. Сегодня возникла явная необходимость открытого разговора относительно будущего такой системы.

ПРОКУРОРОВ ДОЛЖНЫ ГОТОВИТЬ ПРОКУРОРЫ

*Статья напечатана в газете
«Юридическая практика», 2010, № 48(675)*

О подготовке специалистов для работы в прокуратуре рассказывает заместитель Генерального прокурора Украины Евгений БЛАЖИВСКИЙ.

— Определенный Президентом Украины курс на европейскую интеграцию Украины — это безальтернативный путь, который никто не подвергает сомнению. Европейские ценности и стандарты должны стать ориентиром во всех сферах общественной жизни. Это означает адаптацию национального законодательства к нормам Европейского содружества. Реформирование прокуратуры — составная часть этого процесса. На исполнение обязательств, взятых Украиной перед Советом Европы, прокуратура Украины постепенно превращается в орган, соответствующий европейским стандартам. В настоящее время продолжается активная работа по разработке нового Закона Украины «О прокуратуре», нового Уголовно-процессуального кодекса Украины и других важных нормативно-правовых актов. К этой работе привлечены и сотрудники прокуратуры, а также Национальная академия прокуратуры Украины.

Особое значение для построения правового государства и обновления прокурорской системы приобретает подготовка специалистов для работы в прокуратуре. Сегодня возникла явная необходимость откровенного разговора относительно будущего такой системы.

За время независимости Украины подходы к кадровому укомплектованию органов прокуратуры изменялись, но основным заданием остается поиск способов, ограничивающих возможность приема на работу в прокуратуру случайных, слабо подготовленных, нечестных и не порядочных лиц.

Ныне прокурорские кадры в основном пополняются за счет выпускников учебных заведений, подчиненных Министерству образования и

науки. Однако в последнее время прокурорско-следственная деятельность значительно усложнилась, она требует постоянного повышения профессионализма, поэтому недостаточно давать будущему прокурорскому работнику только общие юридические знания, необходимо также обеспечить его специализированную подготовку. Для этого учебный процесс должен быть максимально приближен к практической деятельности. Как свидетельствует европейский опыт, достичь этого можно только в специализированном ведомственном учебном заведении. Только в нем реализован принцип «прокуроры учат прокуроров».

За время своего существования Национальная академия прокуратуры Украины это подтвердила. Ныне будущие прокуроры и обучаются в Академии по магистерской программе, которая состоит в основном из дисциплин профессиональной направленности. Большинство научно-преподавательского состава НАПУ – кадровые работники органов прокуратуры.

Практика показывает, что структура, включающая институт подготовки кадров, институт повышения квалификации кадров и научно-исследовательский институт, оптимальна для Академии, создает целостную ведомственную образовательную-научную систему, обеспечивающую стабильное функционирование прокуратуры как одного из важных элементов механизма государства.

Профессиональная подготовка кадров для органов прокуратуры в специализированном учебном заведении наиболее отвечает требованиям современности и мировому опыту. В будущем комплектование органов прокуратуры должно происходить исключительно за счет кандидатов, прошедших специальное обучение. Необходимо законодательное закрепление статуса Национальной академии прокуратуры как заведения, обеспечивающего первичную подготовку кадров для органов прокуратуры и дальнейшее повышение ими квалификации.

ІНТЕГРАЦІЯ до глобальних баз інформації та світової наукової спільноти

Таке поєднання сприятиме розширенню кола наукового спілкування, а відтак і пізнання, та стане підґрунтям для проведення компаративістських наукових досліджень з різних галузей правових знань.

ІНТЕГРАЦІЯ ДО ГЛОБАЛЬНИХ БАЗ ІНФОРМАЦІЇ ТА СВІТОВОЇ НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ

*«Науковий часопис Національної академії
прокуратури України», 2014, № 1*

Нове електронне видання Національної академії прокуратури України презентує ректор Євген БЛАЖІВСЬКИЙ.

Прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, у якому кожен міг би створювати та накопичувати інформацію і знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними є одним із головних пріоритетів України. Забезпечення умов користування інформаційними ресурсами, зокрема науковими, надає можливість кожній людині повною мірою реалізувати власний потенціал, сприяти суспільному та особистому розвитку і таким чином підвищувати якість життя.

БЛАЖІВСЬКИЙ
Євген Миколайович
ректор Національної академії
прокуратури України
(2012–2015 рр.)

Національна академія прокуратури України іде в ногу з часом. Будучи державним вищим навчально-науковим закладом із спеціалізованої підготовки прокурорів та інших працівників прокуратури, підвищення їх кваліфікації, а також здійснення науково-дослідницької діяльності, з метою досягнення якісно нового рівня задоволення інформаційних потреб суспільства в знаннях у галузі права Академія започаткувала нове електронне наукове видання «Науковий часопис Національної академії прокуратури України».

Електронна форма видання вибрана нами не випадково. Адже її можливості дають змогу оперативно висвітлювати та доводити до громадськості через глобальну мережу Інтернет результати актуальних наукових досліджень державно-правових проблем вчених, наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та наукових установ, представників органів влади, працівників прокуратури України й інших відомств, а також молодих науковців.

Перспективністю цієї форми часопису є інтеграція до глобальних баз наукової інформації та світової наукової спільноти. Таке поєднання сприятиме розширенню кола наукового спілкування, а відтак і пізнання, та стане підґрунтям для проведення компаративістських наукових досліджень з різних галузей правових знань.

Сподіваємося, що «Науковий часопис Національної академії прокуратури України» буде осередком реалізації творчого й інтелектуального потенціалу, а також місцем для професійної дискусії не лише науковців, а й юристів-практиків, об'єднаних спільною метою – розбудови правової держави та подальшого вдосконалення законотворчого процесу і правозастосування в Україні.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ в процесі реформування органів прокуратури з урахуванням міжнародних стандартів

Академія готова до запровадження реформаторських нововведень, запропонованих як законодавцем, так і керівництвом Генеральної прокуратури України.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ З УРАХУВАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ

Стаття надрукована у журналі «Право України», 2015, № 6

Аналізує процес реформування органів прокуратури та діяльність Національної академії прокуратури України ректор Олег ЛИТВАК.

Прийняття у жовтні 2014 року нового Закону України «Про прокуратуру» нині розглядається не тільки як виконання нашою державою рекомендацій Ради Європи, а й як потужний стимул до проведення давно назрілих та необхідних реформ в органах прокуратури.

Провідну роль у цих перетвореннях законодавець відводить безпосередньо Національній академії прокуратури України, зокрема, як під час добору кандидатів на посаду прокурора, а саме — проведення спеціальної підготовки, так і під час підвищення кваліфікації прокурорів усіх рівнів.

І це не випадково. Передбачена у Законі спеціальна підготовка кандидата на посаду прокурора повністю узгоджується з європейським досвідом підготовки прокурорських кадрів.

Так, у Рекомендації Rec (2000) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя зазначено, що правом та обов'язком прокурорів є професійна підготовка як до призначення на посаду, так і постійно в будь-який інший час, а держави повинні вжити ефективних заходів для того, щоб переконатися, що прокурори належним чином підготовлені до і після призначення на посаду. Під час підготовки прокурори повинні бути інформовані про принципи і моральні обов'язки їхньої служби, передбачені Конституцією і законами України, гарантії підозрюваних, потерпілих і свідків, права та свободи людини, закріплені у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, насамперед про права, що їх передбачено в статтях 5 і 6 Конвенції.

Про професійну специфіку та особливість такої підготовки йдеться і в Мінімальному зводі стандартів Ради Європи, прийнятому Європейсь-

ЛИТВАК
Олег Михайлович
ректор Національної академії
прокуратури України
(2015–2016 рр.)

кою мережею з обміну інформацією між особами та установами, відповідальними за підготовку суддів та прокурорів, на пленарному засіданні 30–31 жовтня 2008 року у Страсбурзі (Франція).

Нині у 36-ти країнах Ради Європи проходження такої підготовки майбутнім прокурором є обов'язковою умовою перед першим призначенням на посаду. Терміни такої підготовки від 18 до 36 місяців.

Тому законодавець не випадково визначив, що термін спеціальної підготовки майбутніх прокурорів саме спеціалізованим закладом, яким є Академія, становить 12 місяців.

Доцільність встановлення такого терміну й вибору навчального закладу підтверджується і корелюється з аналогічними нормами нової редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які передбачають збільшення терміну спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді з 6 до 12 місяців та проведення такої підготовки винятково Національною школою суддів України.

Слід наголосити, що відповідно до Коментаря Генерального Директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи до нововведень та покращень, запроваджених у Законі згідно зі Спільним висновком і європейськими стандартами, належать:

- поєднання спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації, що проводяться Академією (ст.ст. 33, 80);
- застереження, що підготовка кандидатів на прокурорську посаду повинна тривати один рік, а не 6 місяців, як пропонувалося у попередніх проектах, що, ймовірно, забезпечить отримання відповідними особами належних навичок і бази знань (ст. 33);
- пояснення основи для визначення успішності завершення кандидатом спеціальної підготовки, передбачення можливості оскаржити рішення про неуспішне проходження ним підготовки, інформування кандидатів про результати їх оцінювання та виключення осіб, які не пройшли підготовку успішно, з кадрового резерву на заміщення посад прокурорів (ст. 33).

Провідні європейські експерти (Дж. МакБрайд, Е. Сванідзе, М. Лінгбо, А.Б. Вінтер), які готували зазначені коментарі, наголошували на прийнятності функціонування Академії у статусі, визначеному законопроектом. При цьому надали позитивну оцінку проведенню спеціальної річної підготовки кандидатів на посаду прокурора саме цим навчальним закладом.

1. У зв'язку з майбутніми нововведеннями колективом Академії підготовлено та направлено до Генеральної прокуратури України відповідну програму спеціальної підготовки. Її продумано таким чином, щоб особи, які складуть кваліфікаційний іспит, за річний термін могли отримати необхідні знання та навички прокурорської професії. Тобто завдання Академії — не давати знання, які особа повинна була засвоїти протягом навчання у вищому навчальному закладі, а навчити бути прокурором та передати відповідні навички прокурорської діяльності. Тому значну частину спецпідготовки (75–80%) становитимуть практичні заняття: круглі столи, вирішення конкретних справ, участь у модельних судових засіданнях, робота в малих групах, стажування в органах прокуратури та судах різної спеціалізації, органах досудового розслідування, адвокатських об'єднаннях, установах пенітенціарної системи. Претендентів навчатимуть: готувати проекти процесуальних документів; застосовувати практику Європейського суду з прав людини; підтримувати зв'язок зі ЗМІ; адміністративній діяльності в прокуратурі; проведенню допитів свідків, експертів, оцінюванню доказів; працювати в команді та вирішувати конфліктні ситуації.

Професорсько-викладацький склад Академії усвідомлює, що читання класичних 1–2-годинних лекцій має відійти в минуле, вони не є рукою належного рівня засвоєння матеріалу. А ось за допомогою інтерактивних методів навчання засвоєння матеріалу може досягати 60–80%. Тому під час спеціальної підготовки використовуватимуться інтерактивні методи. Викладач повинен проводити презентації, тренінги, колоквіуми, організувати взаємодію слухачів, їхню роботу в групах, проводити та застосовувати інші практично зорієнтовані методи освіти.

Ще один важливий аспект роботи Академії — психологічна та етична підготовка як кандидатів, так і діючих прокурорів.

Робота прокурора передбачає наявність психічних процесів, що допомагають пізнанню об'єктивних законів дійсності, взаємин між людьми, їх мотивів та інтересів, структури й особливостей окремої особи. Вивчення психологічних закономірностей, своєю чергою, сприяє оптимальному регулюванню прокурорської діяльності, становленню такої її наукової організації, яка має відповідати високому рівню суспільних відносин.

Окрім того, у Законі законодавець ставить низку додаткових вимог до статусу прокурора, які, з-поміж іншого, передбачають наявність знань у

сфері психології та етики, зокрема: уміння не піддаватися незаконному впливу, тиску чи втручанню у здійснення повноважень (ч. 1 ст. 16); виявлення поваги до осіб під час здійснення своїх повноважень (ч. 4 ст. 19); додержання правил прокурорської етики (ч. 4 ст. 19); здатність несення відповідальності за систематичне (два і більше разів протягом року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики (ч. 1 ст. 43), а також необхідність: проходження підготовки (підвищення кваліфікації) в Академії, що має включати вивчення правил прокурорської етики (ч. 2 ст. 19) та проходження спеціальної підготовки (для кандидатів на посаду прокурора) в Академії з метою вивчення правил прокурорської етики (ч. 1 ст. 33).

Разом із тим прокурор як особа процесуальна повинен володіти комунікативними навичками для встановлення психологічного контакту з різними учасниками юрисдикційних (судових) проваджень (суддями, слідчими, потерпілими, підозрюваними, експертами тощо) та здійснення на них певного психологічного впливу.

До того ж прокурор як особа публічна має піклуватися про створення як власного позитивного іміджу, так і органів прокуратури. Тому знання психологічних закономірностей сприйняття інформації, її представлення у ЗМІ та доведення до громадськості сприятимуть, крім зазначеного, ще й формуванню позитивної громадської думки про роботу органів прокуратури.

Тож одним із важливих завдань у діяльності Академії є вироблення заходів щодо професійно-психологічної підготовки кандидатів на посаду прокурора під час проходження ними спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації.

Важливим аспектом у діяльності Академії має стати наукове забезпечення психологічної служби в органах прокуратури.

З метою вирішення зазначених вище завдань у структурі вишу створено кафедру юридичної психології та прокурорської етики. На лекції з психології отримано схвальні відгуки від слухачів.

2. Загалом Закон схвалений західними експертами як прогресивний і такий, що відповідає європейським стандартам, передбачає підвищення кваліфікації прокурорів. Зокрема, у статтях 9, 11 та 13 закріплено, що Генеральний прокурор України забезпечує підвищення кваліфікації прокурорів Генеральної прокуратури України, а керівники регіональ-

них та місцевих прокуратур відповідно — прокурорів цих прокуратур. Також ст. 19 зобов'язано прокурорів удосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію і періодично проходити підготовку в Академії, включаючи вивчення правил прокурорської етики. Про визнання важливості належної професійної підготовки прокурорських кадрів як запоруки покращення ефективності роботи прокурорів і підвищення якості правосуддя загалом, свідчить прийняття низки міжнародних документів рекомендаційного характеру: Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя; Висновок № 9 (2014) Консультативної ради європейських прокурорів «Про європейські норми та принципи стосовно прокурорів» і Пояснювальна записка до нього, прийняті 17 грудня 2014 року на її черговому пленарному засіданні.

Як результат таких рекомендацій, організаційна система професійної підготовки прокурорів у більшості країн Ради Європи та Європейського Союзу складається з двох компонентів: початкова підготовка (*initial training*) та підвищення кваліфікації (*in-service training, або continuous training*).

У доповіді Європейської комісії з питань ефективності правосуддя «Європейські судові системи: ефективність та якість правосуддя» зазначено, що в усіх 47 державах — учасницях Ради Європи здійснюється підвищення кваліфікації працюючих прокурорів та у переважній більшості воно є обов'язковим та систематичним. При цьому спостерігається тенденція до збільшення таких форм навчання у європейських країнах.

Якщо звернутися до досвіду діяльності Європейської судової мережі з навчання (EJTN) (становить основу навчання та обміну знаннями в системі професійної підготовки суддів і прокурорів країн Європейського Союзу), то організаційна система професійної підготовки прокурорів та суддів також включає початкову підготовку та підвищення кваліфікації.

Таким чином, інститут підвищення кваліфікації прокурорів є важливим та обов'язковим компонентом у системі професійного навчання працівників органів прокуратури, який повністю відповідає стандартам і моделям провідних держав Європи.

З метою покращення ефективності підвищення кваліфікації в Академії запроваджено дистанційну форму навчання.

Дистанційна форма підвищення кваліфікації є інновацією в навчальному процесі працівників органів прокуратури України безпосередньо за місцем їх перебування без відриву від основної професійної діяльності за допомогою використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Вона запроваджена з метою:

- оновлення змісту, форм та методів навчання відповідно до сучасних потреб суспільства в інноваційному розвитку;
- розширення можливостей для забезпечення індивідуалізації навчального процесу відповідно до потреб, особливостей і можливостей працівників прокуратури, які проходять курс підвищення кваліфікації без відриву від виконання професійних обов'язків за місцем роботи;
- створення додаткових можливостей спілкування науково-педагогічних працівників зі слухачами у межах активного виконання програми дистанційного навчання;
- створення умов для своєчасного використання здобутих знань і вмінь з метою підвищення ефективності професійної діяльності та всебічного гармонійного розвитку професійних та особистих якостей;
- забезпечення контролю якості підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання;
- реалізації поступового переходу до безперервного професійного навчання працівників органів прокуратури із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

У зв'язку з тим, що прокурори всіх прокуратур повинні підвищувати кваліфікацію, Академія залучає до проведення занять прокурорів Генеральної прокуратури України, відомих учених, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, суддів Конституційного Суду України, Верховного Суду України, провідних адвокатів, членів Венеціанської комісії, працівників прокуратур інших країн, суддів Європейського суду з прав людини, європейських експертів тощо.

З цією метою Академією укладено низку угод про співпрацю з іншими вишами, зокрема й зарубіжними.

Також осторонь не лишається і підготовка військових прокурорів. Для її ефективного проведення Академією укладено угоду про співпрацю з Національним університетом оборони України імені Івана Черняховського.

Не новина, що в минулому кар'єра прокурора не повною мірою залежала від якості його знань і кваліфікації. Необхідно було мати протекцію, бути, так би мовити, у політичному тренді. Це применшило значення прокурорської освіти зокрема та кваліфікованості загалом.

Система добору прокурорів та їхнє професійне зростання, передбачені новою редакцією Закону України «Про прокуратуру», це виключають. Не протекція, а належна прокурорська кваліфікація та освіта мають бути гарантією кар'єрного зростання. І тут визначальною має бути система підвищення кваліфікації, результати якої повинні враховуватися як при проведенні конкурсу на заміщення вакантних посад, так і при призначенні за результатами конкурсу на керівні посади.

Актуальним є питання підвищення кваліфікації державних службовців, які працюють в органах прокуратури, оскільки в сучасних умовах реформування їх кількість значно збільшиться, відповідно, і зміниться обсяг повноважень, що вимагатиме оволодіння додатковими навичками та знаннями.

3. Важливим також залишається питання створення належних умов як для кандидатів на посаду прокурора, так і слухачів, що проходять підвищення кваліфікації, їх стимулювання для подальшого професійного та наукового зростання.

У багатьох країнах (Франція, Іспанія, Польща) такі навчальні заклади розвиваються як цілісні комплекси. Як правило, у них є гуртожитки, їдальні для прокурорів, окремі аудиторії для різних форм підготовки. Тобто прокурори в певному сенсі ізольовані, що дає їм змогу краще зосередитися на навчанні. І в цьому аспекті умови, створені в Академії, є ідеальними. Зокрема, це багатофункціональний комплекс сучасних споруд, загальною площею понад 16 000 м². Аудиторний фонд включає 5 лекційних залів, 20 навчальних аудиторій, з яких 11 обладнані наочними матеріалами та комп'ютерами, 3 комп'ютерні класи. Академія має власні гуртожитки та їдальню, 2 спортивні зали, видавничий центр.

Нині в Академії сформовано високопрофесійний колектив наукових і науково-педагогічних працівників, які мають науковий ступінь доктора наук (28 осіб, із них 19 працюють на постійній основі), кандидата наук (74 особи, зокрема 65 — на постійній основі), вчене звання професора (21 особа) та доцента (35 осіб). Більшість із них мають багаторічний стаж роботи в органах прокуратури, інших органах державної влади, навчальних закладах або наукових установах.

Крім того, в Академії діє аспірантура денної та заочної форм навчання і докторантура за науковими спеціальностями: 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»; 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»; 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право»; 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність»; 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура». Вчена рада Академії має право приймати рішення щодо присвоєння вченого звання доцента та професора.

В Академії функціонує дві спеціалізовані вчені ради з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) юридичних наук за вказаними спеціальностями.

Видається друкований науковий фаховий журнал «Вісник Національної академії прокуратури України» та електронне наукове фахове видання «Науковий часопис Національної академії прокуратури України», які включені до переліку наукових фахових видань України в галузі юридичних наук. Зазначені видання були створені з метою досягнення якісно нового рівня задоволення інформаційних потреб суспільства у правових знаннях.

В Академії створено сучасну бібліотеку, універсальний книжковий фонд якої був і залишається основним інформаційним ресурсом. Він нараховує понад 15 тис. примірників видань із різних галузей права, історії, філософії, соціології. Наукову складову фонду становлять: фонд авторефератів дисертацій – 1 906 примірників; фонд дисертацій – 44 примірника.

Формується електронна бібліотека як інноваційна складова інформаційного середовища Академії. Нині вона налічує близько 1 500 примірників книжок, навчальних посібників, підручників, методичних посібників та рекомендацій. Доступ до неї здійснюється через локальну мережу вишу.

Підсумовуючи зазначене, можна з упевненістю стверджувати, що Академія готова до запровадження реформаторських нововведень, запропонованих як законодавцем, так і керівництвом Генеральної прокуратури України.

НАРОЩЕННЯ творчого й інтелектуального потенціалу

Прагнення України до розбудови демократичної правової держави неможливе без формування нової, заснованої на європейських стандартах, філософії прокурорської діяльності.

НАРОЩЕННЯ ТВОРЧОГО Й ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

«Віснику Національної академії прокуратури України» – 10 років!

З привітальним словом на сторінках журналу виступив ректор Національної академії прокуратури України Іван ПРИСЯЖНЮК.

Вітаю вас, шановні колеги, автори наукового фахового видання «Вісник Національної академії прокуратури України» з 10-річним ювілеєм журналу!

За ці роки в українському суспільстві відбувалися значні зміни, пов'язані з реформуванням національної правової системи і, зокрема, із реформуванням органів прокуратури. Адже прагнення України до розбудови демократичної правової держави неможливе без формування нової, заснованої на європейських стандартах, філософії прокурорської діяльності.

Відповідно, змінювався і «Вісник Національної академії прокуратури України». Проте упродовж 10 років змістове наповнення журналу завжди відповідало вимогам часу, пріоритетним завданням держави у правоохоронній сфері її діяльності, а також було спрямоване на удосконалення професійного рівня прокурора та підвищення його кваліфікації.

Тому необхідно докласти усіх зусиль для того, щоб і надалі науковий фаховий журнал «Вісник Національної академії прокуратури України» нарощував свій творчий та інтелектуальний потенціал і слугував джерелом вирішення актуальних питань здійснення прокурорської діяльності, а матеріали, розміщені в ньому, були корисні та використовувалися у законотворчому процесі й правозастосуванні.

ПРИСЯЖНЮК
Іван Іванович
ректор Національної академії
прокуратури України
(з 2016 р.)

ПРИВІТАННЯ

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА

04057, Київ, пр-кт Перемоги, 4, тел. 233 96 11, факс 233 96 03, e-mail: oia_institut@rada.gov.ua

№ 22/100-1-11

- 11. Серпень 2016 р.

Шановні читачі!

Наші виповнюється 10 років від виходу друком першого номера «Вісника Національної академії прокуратури України». Здавалося б, не великий, навіть робочий, ювілей для видання, але насправді – це гарний привід сказати кілька теплих слів про перші здобутки і пройдений шлях.

У свій час ідея заснування чергового юридичного часопису викликала багато сумнівів у його доцільності, адже вчені-юристи вже мали рад потужних і авторитетних видань. Тож перед видавцями постало амбітне завдання не просто не «загубитися» у цьому розмаїтті, а дійсно створити один із кращих наукових журналів, а до того ж – незамінний передусім для практиків, які щодня стикаються з правовими колізіями та потребують справжньої дискусійної трибуни для їх обговорення.

Орієнтуючись на запити і пропозиції дописувачів, «Вісник...» за роки свого існування зазнав багатьох змін і перетворень. Однак усі вони передусім стосувалися покращення якості матеріалів і зручності їх подачі, оперативного реагування на актуальні висновки сьогодення, докладного аналізу проблем прокурорської діяльності.

Прискіпливий відбір матеріалів для друку, фахове рецензування наданих статей і повідомлень, зробили журнал популярним серед науковців та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, представників органів влади, співробітників прокуратури та інших профільних відомств. Надрукуватися у ньому – мрія і взнавання для молодих учених.

Тож за короткий період «Вісник...» по праву став авторитетним фаховим виданням у галузі юридичних наук, знанням і шанованим не лише в Україні, а й за її межами. Запорукою якості видання служать потужний і авторитетний колектив редакційної колегії, до складу якого входять відомі доктори юридичних наук і професори, академіки і члени-кореспонденти НАН України та НАПрН України.

Щиро вітаючи з ювілеєм, бажаю колективу «Вісника Національної академії прокуратури України» й усім авторам і надає творчого натхнення та нових наукових здобутків, а читачам журналу – отримати максимально корисні знання, що допоможуть їм у подальшій науковій та практичній роботі.

З повагою

Директор Інституту законодавства
Верховної Ради України,
член-кореспондент НАН України,
член редколегії «Вісника Національної
академії прокуратури України»

О. Л. Кошчєнко

ПРИВІТАННЯ

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, str. S.Lazo, 1
Tel./fax: (+373 22) 23 27 55
inj@inj.gov.md, www.inj.md

NATIONAL INSTITUTE OF JUSTICE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2004, Chișinău, 1 Serghei Lazo, St.
Tel./fax: (+373 22) 23 27 55
inj@inj.gov.md, www.inj.md

Dear colleagues from the Editorial Board «Вестник Национальной академии прокуратуры Украины»!

On behalf of the members of the Editorial Board of the Journal of the National Institute of the Republic of Moldova and of myself, I have the pleasure of extending to you our sincere and warmest congratulations on the occasion of the tenth anniversary of the first issue of your journal.

In 2015, I had the honor to accept the proposal to become a member of the Editorial Board of the prestigious journal «Вестник Национальной академии прокуратуры Украины».

For more than 10 years your journal has served as a true platform for the hottest discussions of rational/delicate matters such as protection of human rights, crime investigation techniques, combating corruption or reform of the justice system in Ukraine.

The journal covered different areas of interest for both academics and practitioners in your country, the scientific approaches have a real impact on the creation of legal culture in Ukraine but also in the Republic of Moldova.

I have remarked with great satisfaction that the Journal promotes the idea of European integration, hosting some important items that promotes European standards on justice and through which is covered the community acquis. The process of legislative harmonization is advantaged due to the scientific treaties of the doctrines and Ukrainian justice actors. The publication therefore is requested also in the countries that have expressed clearly the European course, including the Republic of Moldova.

As an expert on the European Convention on Human Rights I would like to congratulate the Journal for valuable scientific approaches based on rich jurisprudence of the European Court of Human Rights that encourages development of domestic remedies in order to prevent new violations and to enhance the certainty and trust of individuals in judiciary system.

As a PhD. supervisor, the platform aimed for young researchers encourages the interest in legal science, which requires new developments, interpretations and elaborations that are capable of keeping up with trends of modern society.

By the wide range of areas contained in, the Journal has the great advantage of being a valuable forum which could put in debate a variety of issues that concerns the prosecution's activity and could attract various specialists in the justice's sector, a fact that brings enormous added value to research areas, through the complexity and multidimensional research.

Wishing you scientific inspiration and practical achievements arising from it.

Diana SCOBIOALA,
PhD in law, docent
Executive director
of the National Institute of Justice
of the Republic of Moldova

ПРИВІТАННЯ

Margita Prokeínová, PhD.
Docent of Criminal Law, Criminalistics and
Criminology Department
The Faculty of Law
Comenius University in Bratislava

6 Šafárik Square
P.O.BOX 313
810 00 Bratislava
Slovak Republic

Congratulation

The existence of a professional Journal of the National Prosecution Academy of Ukraine adorns scientific environment for ten years. During this time it has been published in many scientific and professional articles that were beneficial to theoretical and practical area of social life. I believe, it will continue to perform well to this Journal and will keep good reputation in publishing quality contribution.

I sincerely congratulate the tenth anniversary of a professional Journal of the National Prosecution Academy of Ukraine and wish all the best for the next anniversary.

Bratislava, 2th March 2016

Margita Prokeínová

ОГЛЯД ПРАКТИКИ Європейського суду з прав людини: дайджест для прокурорів

Сучасний український прокурор може і повинен влучно і доречно використувати цю практику та орієнтуватись у ній, адже як судді, так і адвокати вже мають її знання у своєму арсеналі професійних навичок.

ОГЛЯД ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ: ДАЙДЖЕСТ ДЛЯ ПРОКУРОРІВ

З огляду на те, що органи прокуратури зацікавлені у підтриманні ефективного механізму виконання рішень Європейського суду з прав людини та формуванні комплексної моделі впровадження його практики у власну діяльність, цього року в Національній академії прокуратури України започатковано ще одне електронне видання.

Презентує журнал ректор Національної академії прокуратури України Іван ПРИСЯЖНЮК.

Україна з перших кроків після здобуття незалежності висловила прагнення увійти повноправним членом до політичного, економічного, правового європейського простору. Одним із винятково важливих елементів успішної реалізації політичної волі у цьому напрямі є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства із правом Ради Європи: передусім завдання полягає у приведенні української системи захисту прав людини за формою і змістом у відповідність до європейського рівня.

Базисом для становлення модерної системи гарантій прав людини стала ратифікована Верховною Радою України Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, в якій визначено фундаментальні права і свободи людини, зокрема: на життя, свободу, особисту недоторканність, власність, справедливий суд.

У контексті забезпечення дотримання принципів Конституції України та Конвенції було прийнято Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який став серйозним кроком в напрямку приведення у відповідність судових рішень, що приймаються в Україні щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, із європейськими стандартами. У статті 17 Закону вказано, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Отже, Україна визнала юрисдикцію Суду з метою створення в схожих правовідносинах однорідної судової практики, узгодженої з європейською правовою системою.

Тривалий час великі нарікання з боку європейських експертів викликало існування в Україні застарілої моделі кримінального процесу, закріпленої в радянському Кримінально-процесуальному кодексі. Прийняття в 2012 році нового КПК стало значним кроком в наближенні до європейських стандартів судового захисту прав людини, в якому б процесуальному статусі вона не перебувала. Стаття 9 нового Кодексу прямо вказала — кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Відтак сучасний український прокурор може і повинен влучно і доречно використовувати цю практику та орієнтуватись у ній, адже як судді, так і адвокати вже мають її знання у своєму арсеналі професійних навичок.

Цінність рішень ЄСПЛ полягає у тому, що вони більш швидко, ніж інші кримінальні процесуальні засоби, вносять корективи у процес правозастосування державних органів, удосконалюючи тим самим механізм гарантування конвенційних та конституційних прав людини. Фактично, рішення ЄСПЛ у механізмі кримінально-процесуального регулювання виступають у ролі коригувального фактору правозастосування.

Рішення ЄСПЛ перетворилися у важливий фактор розвитку правової системи, під їх впливом формуються нові правові норми, які відповідають міжнародно-правовим стандартам прав людини.

Однак, попри важливість застосування практики ЄСПЛ для забезпечення прав, свобод та інтересів людини, складно говорити про комплексне її виконання та використання всіма належними суб'єктами.

Доводиться констатувати, що є певні проблеми як з виконанням окремих рішень Високого Суду, які набули статус остаточних, так і з системними недоліками в діяльності представників прокуратури, констатованими у практиці ЄСПЛ.

У цьому виданні розкриватимуться саме системні проблеми, пов'язані з недоліками в діяльності прокуратури, визначені в рішеннях ЄСПЛ, особливості виконання таких рішень, інституційна спроможність прокуратури та компетенція прокурора як учасників виконання рішень ЄСПЛ.

Безперечно, для застосування унікального міжнародного документа, яким є Конвенція, необхідно знання практики ЄСПЛ, який не тільки дає зразок застосування тієї чи іншої статті, а й тлумачить кожне поняття.

Саме тому прокуратура відчуває нагальну потребу у формуванні цілісної системи підготовки фахівців, подальшого підвищення їх кваліфікації, належного наукового та методичного забезпечення їх діяльності в царині практики ЄСПЛ.

Органи прокуратури, усвідомлюючи свою непересічну роль та відповідальність у питаннях гармонійного поєднання вирішення завдань, поставлених перед ними українським суспільством, та дотримання гарантій кожного з його представників, надзвичайно зацікавлені у підтриманні ефективного механізму виконання рішень Європейського суду з прав людини та формуванні комплексної моделі впровадження його практики у власну діяльність.

Вісник

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

4/1(51)'2017

Спеціальний випуск
до ювілею Національної академії
прокуратури України:
за матеріалами ЗМІ

Редактори:

Світлана Барандич
Ольга Степанюк

Дизайн обкладинки

Ольга Демерлій

Верстка

Оксана Колосюк
Ольга Демерлій

Формат 170x240. Папір офсетний
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 16,23. Обл.-вид. арк. 8,75
Наклад 50 прим. Зам. № 17-10-13-2

Виготовлення оригінал-макета та друк:
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050

Підписано до друку

18.09.2017

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 4001 від 10.03.11